DZIENNIK URZĘDOWY
KURATORIUM
OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Nr 3 (157) Równe, dnia 20 marca 1939 r. ROK XVI.

TREŚĆ:

CZĘŚĆ URZĘDOWA:

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA:

CZĘŚĆ URZĘDOWA

16

ZARZĄDZENIE
Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 19 grudnia 1938 r. (Nr BP-166612/38)

wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie ryczałtu tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14 z dnia 31 grudnia 1938 r.).

Na podstawie § 16 ust. 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe, zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 54, poz. 393), zarządzam co następuje:

§ 1. Funkcjonariusze państwowi otrzymują tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych ryczałt w wysokości:

a) samochodem o litrażu do 1.500 cm^3 włącznie 25 gr za 1 km;

b) samochodem powyżej 1.500 cm^3 30 gr. za 1 km.

§ 2. Ryczałt określony w § 1 zwiększa się o 5 groszy przy podróżach służbowych, odbywanych na obszarze województw: wileńskiego z wyjątkiem powiatu wileńsko-trockiego, wołyńskiego z wyjątkiem powiatu dubieńskiego i równieńskiego, poleskiego z wyjątkiem powiatu brzeskiego, kobryńskiego, prużańskiego, nowogródzkiego z wyjątkiem powiatu szczuczyńskiego, na obszarze powiatów wołkowyskiego i grodzieńskiego w województwie białostockim, na obszarze powiatów górskich, przyległych do granicy południowej Państwa i na obszarze powiatów myślenickiego, limanowskiego i kołomyjskiego.

§ 3. Ryczałt, o którym mowa w §§ 1 i 2 niniejszego zarządzenia zwraca się tylko wtedy, gdy nie ma możności przejazdu tańszym środkiem lokomocji jak kolejami wszelkiego rodzaju, omnibusami, statkami, w przeciwnym zaś przypadku zwraca się w razie użycia w podróży służbowej własnego samochodu zgodnie z § 16 ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r., zmienionego rozporządzeniem Rady Ministrów z 2 lipca 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 54/1936 r., poz. 393), koszt przejazdu kursujący na danej przestrzeni tańszym środkiem lokomocji z uwzględnieniem przepisu § 14 ust. 7 wyżej cytowanego rozporządzenia, z wyjątkiem przypadków nagłych, gdy użycie tańszego środka spowodowałoby opóźnienie przejazdu, wskutek którego interes publiczny byłby narażony na szkodę oraz z wyjątkiem przypadków, w których zachodzi potrzeba odbycia czynności urzędowych w większej ilości miejscowości, jeżeli to spowoduje oszczędność na dietach.

§ 4. Oświadczenie odbywającego podróż służbową o braku tańszego środka lokomocji powinno być potwierdzone każdorazowo przez miejscową władzę administracyjną.

§ 5. Przy podróżach służbowych odbywanych własnym samochodem nie przysługuje funkcjonariuszowi państwowemu ryczałt, o którym mowa w § 19 omawianego rozporządzenia.

§ 6. Za własny samochód w rozumieniu przepisu ust. 7 § 16 rozporządzenia Rady Mininistrów z dnia 28 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 54 z r. 1936, poz. 393) można uważać również samochód stanowiący współwłasność kilku osób, natomiast nie można wypłacać wynagrodzenia określonego niniejszym zarządzeniem za używanie w podróżach wypożyczonego samochodu.

§ 7. Przy użyciu w podróżach służbowych własnego motocykla lub roweru ma zastosowanie przepis ustępu 5 § 16 rozporządzenia Rady

Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 54 z r. 1936, poz. 393).

§ 8. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem jego ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 5 lipca 1937 r. w sprawie ryczałtu tytułem wynagrodzenia za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 8, poz. 234).

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego:

(—) W. Świętosławski

17

OKÓLNIK MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH i OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 13 lutego 1939 r. (Nr II W-434/39

w sprawie zbiórki w szkołach na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja”.

Zezwalam na przeprowadzenie w szkołach w czasie od 2 do 9 maja jednorazowej nadzwyczajnej zbiórki na rzecz „Daru Narodowego 3 Maja”.

Zbiórka powinna mieć charakter najzupełniej dobrowolny, przyczym składki młodzieży szkolnej nie mogą przekraczać norm zastrzeżonych w okólniku Nr 80 z dnia 22 sierpnia 1936 r. II P-5000/36. Organizują ją: *Polska Macierz Szkolna* na terenie m. st. Warszawy, oraz województw warszawskiego, lubelskiego, łódzkiego, kieleckiego, białostockiego, wołyńskiego, poleskiego, nowogródzkiego i wileńskiego, na obszarze woj. pomorskiego w pow. lipnowskim, nieszawskim i włocławskim, na obszarze woj. poznańskiego w pow. konińskim, kaliskim, kolskim i tureckim; *Towarzystwo Szkoły Ludowej* na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego i Lwowskiego; *Towarzystwo Czytelni Ludowych* na terenie wojew. poznańskiego z wyłączeniem powiatów konińskiego, kaliskiego, kolskiego i tureckiego, pomorskiego z wyłączeniem powiatów lipnowskiego, nieszawskiego i włocławskiego i górnośląskiej części wojew. śląskiego.

Minister

(—) W. Świętosławski.

18

OKÓLNIK MINISTERSTWA W. R. i O. P. Nr 7

z dnia 15 lutego 1939 r. (BP-616/39)

w sprawie dodatków służbowych za wychowawstwo klasowe.

W związku z nasuwającymi się niektórym Kuratoriom wątpliwościami przy wypłacie dodatków służbowych za wychowawstwo klasowe na zasadzie § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 września 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr 74, poz. 522) Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wyjaśnia co następuje:

1) Wspomniany dodatek przysługuje od dnia pierwszego najbliższego miesiąca po powierzeniu nauczycielowi obowiązków wychowawcy.

2) Dodatek ten należy wypłacać przez czas na który zostały powierzone nauczycielowi obowiązki wychowawcy przy uwzględnieniu postanowień § 41 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 19.XII.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 102, poz. 781). Gdy więc obowiązki wychowawcy powierzono na cały rok szkolny — dodatek służbowy należy wypłacać przez 12 miesięcy.

3) Dodatek za wychowawstwo przysługuje wszystkim nauczycielom średnich zakładów naukowych, pełniącym czynności wychowawców — a więc także i nauczycielom średnich szkół zawodowych.

4) Dodatek ten przysługuje również nauczycielom, pozostającym na etacie liceum pedagogicznego względnie pedagogium a pełniącym obowiązki wychowawców w szkołach ćwiczeń.

5) Nauczycielom kontraktowym należy przyznawać dodatek za wychowawstwo na zasadach przyjętych dla nauczycieli etatowych.

6) Dodatek za wychowawstwo klasowe należy wypłacać niezależnie od dodatku służbowego za godziny nadliczbowe. ponieważ § 41 rozporządzania Rady Ministrów z 19.XII.1933 r. (Dz. U.P.P. Nr 102, poz. 781) dopuszcza pobieranie przez nauczyciela oprócz jednego dodatku służbowego, również dodatku służbowego z tytułu nauczania lub zajęć w godzinach nadliczbowych.

Dyrektor Biura Personalnego

(—) W. Przybyłowicz.

19

OKÓLNIK MINISTERSTWA W. R. i O. P.

z dnia 1 lutego 1939 r. Nr I R-584/39

w sprawie opłat manipulacyjnych.

Pocztowa Kasa Oszczędności pismem z dnia 4 stycznia 1939 r. Nr T. 243/5 doniosła Ministerstwu Skarbu o nieprzestrzeganiu przez władze i urzędy państwowe postanowień, zawartych w okólniku Ministerstwa Skarbu z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr D. III. 5737/4/37 w przedmiocie zryczałtowania wpłat manipulacyjnych od obrotów na kontach organów skarbowych. W związku z tym powołując się na okólnik swój Nr 38 z dnia 4 maja 1937 r. (I R-3718/37), przy którym rozesłano wyżej powołane rozporządzenie Ministerstwa Skarbu, Ministerstwo zwraca uwagę, że przy dokonywaniu wpłat na konta czekowe *nieskarbowe* (np. zarządów gmin, sądów, Funduszu Pracy, Państwowego Funduszu Drogowego, Państwowego Zakładu Emerytalnego i t. p.) *nie dopuszczalne jest używanie blankietów z nadrukiem „opłatę pobiera P. K. O.”*.

Jednocześnie Ministerstwo zauważa, że zgodnie z przytoczonym zarządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 20.IV.1937 r. Nr D. III 5737/4/37 za pomocą blankietów koloru pomarańczowego z nadrukiem „opłatę pobiera P.K.O.”, mogą być dokonywane wpłaty „urzędowe” na konta czekowe organów skarbowych, a mianowicie: kas skarbowych, urzędów opłat stemplowych, urzędów celnych, Izb Skarbowych, Dyrekcyj Ceł oraz Centralnej księgowości Ministerstwa Skarbu.

Wyjątek stanowią wpłaty dokonywane za pomocą blankietów z nadrukiem urzędów i instytucyj, zwolnionych przez Pocztową Oszczędności od opłat manipulacyjnych.

W końcu Ministerstwo zauważa, że z tytułu zryczałtowania opłat manipulacyjnych od operacyj na kontach czekowych organów skarbowych, Ministerstwo Skarbu przekazuje Pocztowej Kasie Oszczędności ściśle określoną w budżecie kwotę, przeto w przypadkach dalszego używania blankietów t. zw. „urzędowych” przy wpłatach na konta czekowe organów nieskarbowych, Ministerstw Skarbu może być narażone na żądanie dopłaty do ustalonej z powyższego tytułu należności.

w z. Naczelnika Wydziału

(—) M. Jaworski

Radca

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WOŁYŃSKIEGO

Równe, dn. 24.II.1939 r.

Nr O-OR-2737/39

Powyższy odpis okólnika Ministerstwa podaje się do wiadomości i przestrzegania w związku z okólnikiem Kuratorium z dnia 14.V.1937 r. Nr O-OR-9496/37.

p. o. Naczelnika Wydziału

(—) W. Eymontt

KOMUNIKATY

20

Konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873) Kuratorium ogłasza konkurs na stanowisko kierownika publicznej szkoły powszechnej III stopnia z polskim i ruskim językiem nauczania w Ołyce, pow. łuckiego.

Przy szkole znajduje się mieszkanie służbowe dla kierownika, składające się z 2 pokoi i kuchni. Obszar gruntu własnego wynosi 20 arów.

Kandydaci ubiegający się o powyższe stanowisko winni odpowiadać warunkom przepisanym w art. 12 powołanej ustawy o stosunkach służbowych nauczycieli. Pierwszeństwo będą mieli kandydaci posiadający dodatkowe, poza przepisanymi, kwalifikacje zawodowe.

Podania należy wnosić drogą służbową do Pana Inspektora Szkolnego w Łucku w terminie czterotygodniowym od daty ukazania się niniejszego ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Kuratorium.

Komunikat o konkursie w sprawie przyjęcia na Studia w Państwowym Instytucie Nauczycielskim w Warszawie w roku szkolnym 1939/40.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr 1, poz. 20 z 1939 r.)

Niniejszym ogłasza się konkurs na urlopy dla kandydatów na I-szy rok studiów w Państwowym Instytucie Nauczycielskim w Warszawie w roku szkolnym 1939/40.

1. O przyjęcie mogą się ubiegać kierownicy(czki) i stali(łe) nauczyciele(ki) publicznych szkół powszechnych, szkół ćwiczeń i szkół szpecjalnych, którzy(re) nie później niż w roku 1936 uzyskali świadectwo ukończenia Wyższego Kursu Nauczycielskiego lub analogicznych studiów.

2. Przy przyjmowaniu będą przede wszystkim uwzględniane osoby, które wykazały szczególne zainteresowanie i uzdolnienia pedagogiczne oraz zamiłowanie do pracy o charakterze społecznym na terenie szkoły (zrozumienie wpływu czynników socjologicznych w poznaniu dziecka, współpraca szkoły z domem i t. d.).

3. Podanie o przyjęcie na 1-szy rok studiów należy wnieść d r o g ą s ł u ż b o w ą do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w terminie d o d n i a 30 m a r c a 1939 r. i zaopatrzyć w następujące załączniki:

a) dokładny życiorys własnoręcznie napisany z wyszczególnieniem przebiegu dotychczasowych studiów i praktyki nauczycielskiej. W życiorysie należy pomieścić sprawozdanie z dotychczasowej pracy wychowawczej, dydaktycznej i społecznej, dołączając krótki referat na temat dokonanych przez petenta spostrzeżeń z życia dzieci na podstawie dotychczasowej praktyki;

b) świadectwa szkolne i egzaminacyjne oraz inne dowody dokonanych prac i odbytych studiów, np. zaświadczenia z udziału w kursach wakacyjnych (w oryginałach);

c) odpis wykazu stanu służby,

d) wykaz przestudiowanej do egzaminu lektury, według wymagań podanych w komunikacie (Dz. Urz. Min. W. R. i O.P. z r. 1937, nr 14, poz. 434);

e) deklarację według załączonego wzoru,

f) 2 nienaklejone fotografie z własnoręcznym podpisem (format urzędowy).

Bezpośrednio przełożona władza służbowa dołączy ponadto wyciąg z wykazu kwalifikacyjnego, oraz szczegółową opinię o kandydacie i prześle podania kandydatów ze swego obwodu szkolnego do Kuratorium w t e r m i n i e d o 15 k w i e t n i a b. r.

4. O ostatecznym przyjęciu do instytutu rozstrzygnie kolokwium wstępne w Instytucie (Al. Ujazdowskie 20) w dniach 26, 27, 28 czerwca. O dniu egzaminu kandydaci dopuszczeni do kolokwium — będą zawiadomieni przez Dyrekcję Instytutu.

5. Wymagania przy egzaminie wstępnym (kolokwium) oraz warunki przyjęcia podane zostały w komunikacie Dyrekcji Państwowego Instytutu Nauczycielskiego (Dziennik Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14, poz. 434 z dnia 31 grudnia 1937 r.) oraz w Dziennikach Kuratoriów.

6. Kandydaci dopuszczeni do egzaminu wstępnego poddani będą na miejscu badaniu lekarskiemu dla stwierdzenia, czy stan zdrowia umożliwia im studia.

7. Nauczyciele przyjęci do Instytutu mogą otrzymać na pierwszy rok studiów, t. j. na rok 1939/40 urlop płatny za zwrotem kosztów zastępstwa z rozłożeniem na raty na warunkach określonych w deklaracji, względnie urlop płatny za zwrotem kosztów zastępstwa bez spłat ratalnych lub bezpłatny.

Na drugi rok studiów — zależnie od wyników pracy w pierwszym roku studiów — udzielane będą w miarę możności urlopy płatne.

Składający podanie obowiązany jest wyraźnie podać, o jaki rodzaj urlopu prosi oraz zaznaczyć, czy będzie posiadał dostateczne środki finansowe na utrzymanie się w Warszawie, otrzymawszy na 1-szy rok studiów urlop płatny za zwrotem kosztów zastępstwa na raty lub bez rat, względnie bezpłatny, gdyż na żadne subwencje liczyć nie można.

Kuratoria Okręgów Szkolnych (Wydział Oświecenia Publicznego w Katowicach) skierują do Ministerstwa podania kandydatów wraz z odpowiednimi wnioskami oraz z opinią o pracy, uzdolnieniach ogólnych i pedagogicznych w terminie do 30 kwietnia 1939 r., załączając wykaz wszystkich kandydatów, który zawierać winien wyciągi z podań, ujęte w następujące rubryki: 1) L. p., 2) Nazwisko i imię, wiek, wyznanie, stan cywilny, 3) Stanowisko służbowe i miejsce pracy, 4) Ilość lat pracy, 5) Kwalifikacje (według załączonych swiadectw), 6) Rok egzaminu W. K. N. i rodzaj urlopu otrzymanego na studia, 7) Znajomość języka obcego i jakiego, 8) Ostatnia ocena pracy, 9) Stosunek do służby wojskowej i posiadany stopień wojskowy, 10) Udział w pracy społecznej, w jakim charakterze, 11) Udział w pracach niepodległościowych — ewentualne odznaczenia, 12) Wnioski Kuratorium, 13) Uwagi.

Po rozpatrzeniu podań Ministerstwo zawiadomi Kuratoria (Wydział Oświecenia Publicznego), którzy z kandydatów dopuszczeni zostali do kolokwium wstępnego, a następnie którzy z nich zostali przyjęci na pierwszy rok studiów w związku z wynikiem kolokwium wstępnego.

Liczba miejsc jest ograniczona, wobec tego będą mogli być przyjęci istotnie tylko wybitniejsi nauczyciele.

Słuchaczy Instytutu obowiązują, zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1934 r. Nr I R-4700/34 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6—7 z dnia 31 lipca 1934 r. poz. 94), następujące opłaty:

Taksa za egzamin wstępny . . . 10 zł.
Taksa administracyjna roczna . . 80 „
Taksa za egzamin końcowy . . . 35 „

(II P-345/39).

DEKLARACJA.

Prosząc o przyjęcie do Państwowego Instytutu Nauczycielskiego w Warszawie, niniejszym zobowiązuję się:

1) przestrzegać ściśle postanowień regulaminów, obowiązujących w Instytucie Nauczycielskim i zarządzeń Dyrekcji,

2) nie obejmować bez porozumienia z Dyrekcją Instytutu Nauczycielskiego żadnych zajęć ubocznych,

3) w razie uzyskania dla pracy w Instytutucie Nauczycielskim urlopu płatnego lub płatnego za zwrotem kosztów zastępstwa — pracować — niezależnie od zobowiązań, przyjętych uprzednio z powodu pobierania stypendium, czy urlopu — w czasie czterech lat od daty ukończenia Instytutu w szkolnictwie na stanowisku, które wyznaczą mi władze szkolne najdalej w tym okresie czasu.

Gdybym z własnej winy, czego ocenę pozostawiam władzom szkolnym, przerwał studia, lub po ich ukończeniu nie wypełnił zobowiązań wyżej wymienionych w punkcie 3, zobowiązuję się zwrócić Skarbu Państwa całą kwotę, otrzymaną tytułem poborów służbowych w czasie studiów w Państwowym Instytucie.

(podpis)

Kierownik . . . .
Nauczyciel . . . .
szkoły klasowej w . . . .
w powiecie. . . . .
w . . . . . . dnia . . . . 193 r.

Komunikat o wymaganiach przy egzaminie wstępnym na studia w Państwowym Instytucie Nauczycielskim w Warszawie.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 14, poz. 434 z dnia 31 grudnia 1937 r.)

Dyrekcja Państwowego Instytutu Uauczycielskiego podaje następujące informacje dla osób chcących przygotować się do egzaminu wstępnego na studia w Państwowym Instytucie Nauczycielskim.

1) O przyjęcie do Instytutu w r. 1938 mogą ubiegać się kierownicy(czki) i nauczyciele(ki) publicznych szkół powszechnych lub szkół ćwiczeń, którzy:

a) najpóźniej przed 3-ma laty, t. j. w r. 1935, ukończyli względnie zdali egzamin z Wyższego Kursu Nauczycielskiego lub posiadają ukończone przed tym czasem inne analogiczne, uznane przez Władze szkolne studia,

b) mają dodatnią ocenę pracy zawodowej,

c) wykazują szczególne uzdolnienia i zamiłowania w dziedzinie zagadnień związanych z pracą szkolną.

Przeprowadzone w tym dziale badania i obserwacje dzieci, ujęte w przejrzyste, czytelnie napisane sprawozdanie względnie opracowanie, należy załączyć do podania o przyjęcie.

2) Zakres wymagań od kandydata do Instytutu obejmuje:

A) wiadomości, jakie powinien posiadać absolwent Wyższego Kursu Nauczycielskiego z psychologii, pedagogiki, higieny wraz z nauką o człowieku w oparciu o obowiązkową i dokładnie opanowaną lekturę następujących dzieł:

1) Stefan Baley: Zarys psychologii w związku z rozwojem psychiki dziecka;

2) Jan Bogdanowicz: Zarys rozwoju fizycznego dziecka;

3) Zygmunt Mysłakowski: Pedagogika ogólna;

4) Bohdan Nawroczyński: Zasady nauczania;

5) Stanisław Kot: Zarys dziejów wychowania, jako funkcji społecznej;

6) Stanisław Łempicki: Polskie tradycje wychowawcze.

Poza wyżej podaną lekturą, która stanowi zasadnicze przygotowanie kandydata, obowiązuje przepracowanie jednego dzieła dodatkowego, dowolnie wybranego z podanych poniżej:

1) Dawid J. Wł.: Inteligencja, wola i zdolność do pracy;

2) Karpowicz St.: Wybór pism;

3) Dewey J.: Szkoła i społeczeństwo; Szkoła i dziecko;

4) Claparède Ed.: Wychowanie funkcjonalne;

5) Czerwiński Sł.: O nowy ideał wychowania;

6) Suchodolski B.: Kultura i osobowość;

7) Kerschensteiner G.: Pojęcie szkoły pracy;

8) Piaget J.: Mowa i myślenie dziecka; Jak sobie dziecko świat przedstawia;

9) Szuman St. — Skowron St.: Organizm a życie psychiczne; Hormony w psychofizycznym rozwoju człowieka;

10) Znaniecki H. — Socjologia wychowania.

B) znajomość ustawy o ustroju szkolnictwa z r. 1932, statutu i programów szkoły powszechnej oraz orientowanie się w dozwolonych dla szkół powszechnych podręcznikach i książkac do lektury dla uczniów szkoły powszechhnej,

C) znajomość jednego z języków obcych: (francuski, niemiecki, angielski) w stopniu umożliwiającym korzystanie z lektury naukowej w danym języku.

Metoda przygotowania się:

W przepracowaniu wymienionej lektury obowiązkowej i dodatkowego dzieła wybranego nie chodzi o pamięciowe opanowanie całości książki, lecz o syntetyczne ujęcie opracowanego przez autora tematu — i umiejętność zreferowania tego tematu — względnie pewnych zagadnień w temacie rozwiniętych.

Z lektury obowiązkowej — otrzymuje się przy kolokwium omówienie któregokolwiek z zagadnień opracowanych w jednej z wymienionych książek. — Książka wybrana przez kandydata może być przedmiotem dokładniejszej analizy w czasie kolokwium.

Zagadnienie rozwoju fizycznego dziecka ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju systemu nerwonego oraz higieny życia i pracy dziecka jest zawsze przedmiotem egzaminu wstępnego.

W podaniu o dopuszczenie do egzaminu wstępnego, które składa się w marcu — na podstawie ogłoszonego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego konkursu — należy zaznaczyć, że wymagania podane w tym komunikacie są kandydatowi znane i że zostały uwzględnione przy przygotowaniu się do egzaminu (Nr m. dz. II P-2206/37).

W sprawie Centralnych Pracowni Dydaktycznych.

Centralne Pracownie Dydaktyczne Ministerstwa W. R. i O. P. (Warszawa, Senatorska 29) zawierają obfity zbiór książek i pomocy naukowych z zakresu poszczególnych przedmiotów nauczania w szkole średniej ogólnokształcącej, udzielają na miejscu lub listownie informacji i porad fachowych z różnych dziedzin nauczania.

Pracownie otwarte są dla osób zainteresowanych w poniedziałki i piątki od godz. 17 do 20. Kierownicy pracowni przyjmują w poniedziałki od godz. 17 do 19. Kancelaria czynna codziennie od godz. 8 do 15-ej, w soboty do 13.30. Tel. 216.83 i 267.88.

Komisja Egzaminów Państwowych w Wilnie na nauczycieli Szkół Średnich

podaje do wiadomości, że egzaminy państwowe na nauczycieli szkół średnich w okresie egzaminacyjnym wiosennym r. b. rozpoczną się 3-go czerwca r. b.

Dopuszczeni do egzaminu — w myśl § 12 rozp. Ministra W. R. i O. P. z dnia 9 października 1924 r. w brzmieniu, nadanem mu rozporządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 24 kwietnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 36 poz. 253) — kandydaci, którzy pragną przystąpić doń w tym okresie, winni zgłosić się pisemnie do Komisji Egzaminacyjnej w terminie do 15 maja r. b., składając jednocześnie opłatę 75 zł.

Rozkład i terminy egzaminów będą podane do wiadomości zainteresowanych drogą ogłoszeń w lokalu Komisji Egzaminacyjnej (Uniwersytet ul. Uniwersytecka 3, II p.).

W sprawie akcji nad podniesieniem higieny i zdrowotności dzieci.

Wojewódzka Organizacja Kół Gospodyń Wiejskich zamierza prowadzić akcję podniesienia higieny i zdrowotności dzieci w szkołach, znajdujących się w siedzibach ośrodków Kół Gospodyń Wiejskich i Ośrodków Zdrowia.

Kuratorium prosi P.P. Inspektorów i Kierowników Szkół, w wypadku zgłoszenia się higienistek, o umożliwienie im spełnienia tego zadania.

Czynności higienistek K. G. W. w szkołach uzgodniono z wizytatorką higieny Okręgu Szkolnego Wołyńskiego.

Zakład Ciemnych we Lwowie — przyjmowanie dzieci.

Kierownictwo szkoły powszechnej specjalnej dla niewidomych przy Zakładzie Ciemnych we Lwowie komunikuje, że w r. szk. 1939/40 będą wolne miejsca dla dzieci niewidomych, z resztkami wzroku, lub z zanikającym nerwem wzrokowym, lecz fizycznie zdrowych od lat 7—14.

Dzieci ubogich rodziców przyjmowane będą nawet bezpłatnie.

Uczniowie pobierają naukę szkolną, oraz kształcą się zawodowo w rzemiosłach (szczotkarstwo, koszykarstwo) i w muzyce (gra na skrzypcach, fortepianie, organach). Po ukończeniu w Zakładzie nauki w zakresie szkoły powszechnej mogą być przyjęcie do gimnazjum specjalnego dla niewidomych.

Zgłaszenia przyjmuje i informacji bliższych udziela: Kierownictwo szkoły powszechnej specjalnej dla niewidomych przy Zakładzie Ciemnych we Lwowie, ul. Św. Zofii Nr 31.

Obchód rocznicy 20-lecia Polskiego Czerwonego Krzyża i 75-lecia Czerwonego Krzyża.

Kuratorium zawiadamia, że z okazji obchodu rocznicy 20-lecia istnienia Polskiego Czerwonego Krzyża i 75-lecia Czerwonego Krzyża przypadającego w czasie od 1 do 10 czerwca r. b. Komisja Okręgowa w myśl wskazówek Komisji Gł. P. C. K. uchwaliła ramowy program uroczystości, który przedstawia się następująco:

1. Nabożeństwo z okolicznościowym kazaniem.
2. Poranek propagandowy wzgl. akademia.
3. Udział w defiladzie P. C. K.
4. Impreza dochodowa.
5. Werbowanie członków dorosłych przez młodzież.
6. Zbiorowy dobry czyn (wykonanie pracy służącej dobru publicznemu).
7. Udział Koła w wystawie prac Komisji Oddziałowej i Komisji Okręgowej.

Komisja Okręgowa prosi Koła Młodzieży P. C. K. o specjalne zwrócenie uwagi na zewnętrzną dekorację budynków stanowiących siedzibę Koła Mł. i staranne przygotowanie eksponatów na Wystawy. Eksponaty te, jak również artykuły i wzmianki do „Jednodniówki” Komisji Okręgowej należy nadsyłać do odnośnych Komisyj Oddziałowych do dnia 20.IV r. b.

Uprasza się również o nawiązanie kontaktu z Kołami Mł. C. K. w Szwajcarii celem uczczenia pamięci twórcy C. K. Henryka Dunant'a.

Stan SKO opartych o PKO w poszczególnych Okręgach Szkolnych.

Statystyka za miesiąc styczeń 1939 r.

Okręg Szkolny	SKO szkół powszecznych						SKO szkół średnich			
	Stan na dz. 1.I. 1939 r.	w styczniu przyb.	w styczniu zlikw.	Stan na dz. 1.II. 1939 r.	Ilość szkół powsz.	Stosunek % SKO do ilości szkół	Stan na dz. 1.I. 1939 r.	w styczniu przyb.	w styczniu zlikw.	Stan na dz. 1.II. 1939 r.
1. Brzeski	1.722	24	2	1.744	2.458	70.9 %	33	—	1	32
2. Lubelski	1.460	7	—	1.467	2.333	62,8 %	39	—	—	39
3. Warszawski	1.965	21	1	1.985	3.728	53,2 %	126	2	—	128
4. Krakowski	2.156	13	1	2.168	4.164	52,0 %	140	—	—	140
5. Wileński	1.817	21	1	1.837	3.581	51,2 %	76	—	—	76
6. Śląski	302	32	1	333	832	40,0 %	18	1	—	19
7. Wołyński	783	12	—	795	2.114	37,6 %	37	—	—	37
8. Poznański	785	6	—	791	2.502	31,6 %	40	—	—	40
9. Pomorski	624	4	—	628	2.079	30,2 %	41	—	—	41
10. Lwowski	1.504	12	—	1.516	5.161	29,3 %	114	—	—	114
	13.118	152	6	13.264	28.952	45,8 %	664	3	1	666

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

Z życia szkół i ich środowiska.

W dniu 1 lutego 1939 roku w publicznej szkole powszechnej Nr 1 w Ostrogu odbyło się zakończenie dwunastogodzinnego kursu ratownictwa, zorganizowanego dla 75 uczniów i uczenic, członków szkolnego koła Polskiego Czerwonego Krzyża.

Uczniowie szkoły powszechnej im. St. Staszica w Zdołbunowie urządzili dla żołnierzy K. O. P. akademię, poświęconą uczczeniu Pana Prezydenta Rzeczypospolitej.

Gromada wsi Curków, gm. Mizocz, pow. zdołbunowskiego przeprowadzono uchwałę o dobrowolnym opodatkowaniu każdego hektara ziemi ornej sumą 7 zł. 50 gr. na budowę publicznej szkoły powszechnej.

Uczniowie publicznej szkoły powszechnej w Czartorysku, pow. łuckiego w dniu 1 lutego 1939 r. odtworzyli utwór sceniczny p. t. „Dzieci hołd Ci składają".

Uczniowie Państwowej Szkoły Przysposobienia Rolniczego w Trościańcu, pow. łuckiego prowadzą z dobrym skutkiem Uczniowską Spółdzielnię Spożywczą, Spółdzielczy Sklep Szkolny oraz Szkolny Oddział Ochotniczej Straży Pożarnej.

Nauczycielstwo i uczniowie publicznej szkoły powszechnej w Kołkach, pow. łuckiego urządzili loterię fantową, z której dochód w sumie 93 zł. przeznaczono na pomoc naukowe.

Dziatwa publicznej szkoły powszechnej w Kołkach, pow. łuckiego urządziła w dniu 26.I.1939 r. dla szkoły i rodziców uroczysty obchód rocznicy powstania styczniowego.

Z prac klasowych Szkolnych Kół Uczestników P.B.P.S.P. w Rafałówce-stacji.

W myśl planu pracy ułożonego przez Zarząd Obwodowy Tow. Koła Uczestników przy tut. szkole przystąpiły do pełnego wykonania odcinka swej pracy propagandowej. Klasowe Koła Uczestników klas (od V—VII) przygotowały około 300 wykresów—diagramów zbiórek w różnych latach na rzecz Tow. w skali powiatu i województwa.

Oprócz tego członkowie tut. Kół Uczestników przygotowali około 100 listów—apeli do kolegów w sąsiednich gminach z prośbą o założenie Szkolnych Kół Uczestników w ich szkołach.

Każda zatem szkoła w obrębie 3 gmin sąsiednich dostała od klasowych Kół Uczestników z tut. szkoły cykl 3—4 wykresów diagramów oraz 1—2 listów.

Listy i wykresy będą punktem wyjścia w danej szkole do późniejszych prac w Szkolnym Kole Uczestników, względnie spełnią rolę podbudowy pod przyszłą placówkę Tow. Wyniki tego rodzaju akcji są już widoczne w tere-

nie, a wyrażają się przyrostem członków Kół Tow. w pewnych szkołach na terenie obwodu. Zarząd Obwodowy Tow. w Sarnach rozwija wszechstronną propagandę na rzecz Szkolnych Kół Uczestników Tow. (ostatnio wprowadzenie kwadransa Tow. na konf. rejonowych) dokłada wszelkich starań, aby zasięg Szkolnych Kół Tow. na terenie Obwodu rozszerzyć do możliwie wielkich granic.

Kazimierz Przybysławski
p. o. kier. szkoły w Rafałówce
Przewodn. Sekcji Prop. przy Zarz. Obw. Tow. P. B. P. S. P. w Sarnach.

W. J. ŚLIWIŃSKI

Charakterystyka ruchu wycieckowego po Wołyniu w oparciu o szkolne schroniska wycieczkowe.

W osiągnięciach zmierzających do rozwoju turystyki na Wołyniu Władze Szkolne wykazują swój udział przez zorganizowanie i kierowanie 14 odpowiednio wyposażonymi schroniskami.

Schroniska te rozmieszczone są w następujących miejscowościach:

w Aleksandrii pow. kostopolski,
w Bereżnem " " ,
w Derażnem " " ,
w Kołkach " łucki,
w Kostiuchnówce " " ,
w Kostopolu,
w Krzemieńcu,
w Łucku,
w Ostrogu pow. zdołbunowski,
w Nowym Poczajowie " krzemieniecki,
w Równem,
w Stepaniu pow. kostopolski,
w Szachu " lubomelski,
w Nowym Wiśniowcu " krzemieniecki.

Jak wynika z powyższego wyliczenia, prawie wszystkie schroniska rozrzucone są w południowo-wschodniej części województwa, obejmując swym zasięgiem najciekawsze części Wołynia.

Wykorzystanie schronisk jest niejednakowe:

Rzeka	Turia			Ikwa			Styr			Horyń			Słucz			RAZEM		
	schronisk			schronisk			schronisk			schronisk			schronisk			schronisk		
Rok	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów	zorganizowanych	wykorzystanych	udzielonych noclegów
1935	3	3	12	4	1	70	10	7	187	7	3	210	5	—	—	29	14	479
1936	3	2	6	4	2	168	10	6	281	7	6	265	5	2	87	29	18	807
1937	3	3	25	4	2	237	10	6	78	7	5	670	5	1	6	29	16	1016
1938	3	2	14	4	2	264	10	4	112	7	6	655	5	2	89	29	16	1137
ółem względnie średnio wykorzystanych	3	2	57	4	2	742	10	6	658	7	5	1800	5	2	182	29	16	3439

Prym niewątpliwie dzierży schronisko licealne w Krzemieńcu, które w podsumowaniu za ostatnie sześć lat, wykazuje 4777 osób przy 11412 noclegach, oraz schronisko w Kostopolu, wykazujące frekwencje za tenże okres 3181 osób przy 3662 noclegach. Tak duże liczby

tłumaczą się tym, iż Krzemieniec zazwyczaj stanowi punkt oparcia dla wycieczek zwiedzających Wiśniowiec i Poczajów, podobnie jak Kostopol dla wycieczek zwiedzających Janową Dolinę oraz pola azaliowe w sarneńskim lub w kostopolskim.

Szczegółową ilustrację ruchu w szkolnych schroniskach wycieczkowych za ostatnie lata daje poniższe zestawienie:

ROK	Liczba schronisk	Liczba korzystających	Liczba udzielonych noclegów
1931	5	1352	808
1932	6	2952	2223
1933	7	2723	1998
1934	7	2697	2057
1935	7	3405	2220
1936	9	3336	2687
1937	14	5237	9050
1938	14	2853	3518

Przytoczone tu liczby nie obejmują całości ruchu wycieczkowego, gdyż niektóre schroniska nie notowały wycieczek, jakie znalazły w nim oparcie lecz nie nocowały. Naprzykład Kostiuchnówka w 1936 r. nie wykazała ani jednej wycieczki szkolnej mimo, iż z okazji obchodu uroczystości na Polskiej Górze było tam ponad 700 młodzieży.

Analizując szczegółowiej sprawozdania ze schronisk za rok ostatni dochodzimy do ciekawych spostrzeżeń.

Na ogólną sumę 2853 wycieczkowiczów przypada:

1497 chłopców i mężczyzn co wynosi 52,5%.
1356 dziewcząt i kobiet co wynosi 47,5%

Młodzież szkolna stanowi 1680 (59%) wycieczk.
„ akadem. „ 87 (3%) „
nauczycielstwo i uczestnicy pozostałych wycieczek 1086 (38%) „

Wycieczki szkolne rekrutowały młodzież ze szkół:

powszechnych — 888 (53%) wycieczk.
średnich ogólnokształcących — 288 (17%) „
„ zawodowych — 229 (13,4%) „
kształcenia nauczycieli — 275 (16,6%) „

Ogółem schroniska zanotowały 234 wycieczki, w liczbie których 133 (57%) przybyło na Wołyń z różnych stron Polski, a 88 (43%) pochodziło z Wołynia.

Ilość osób w 117 wycieczkach (50%) wahała się w granicach od 1 do 5 osób;

w 30 wycieczkach (12,8%)—od 6—10 osób
w 77 „ (27,2%)—od 11 w zwyż.

Drugim odcinkiem pracy, w którym Okrąg Szkolny Wołyński bierze udział w charakterze współpracownika, jest organizacja schronisk żeglarskich na szlakach wodnych Wołynia. Pracę tę w początkach 1935 roku w porozumieniu z Kuratorium O. S. W. zainicjowała Wojewódzka Komisja Turystyczna, uruchomiając na szlakach rzecznych 29 schronisk, w tym na terenie szkół 13.

Z obserwacji wykorzystywania tych schronisk za okres ostatnich czterech sezonów wynika, że szlaki Horynia i Styru już się przyjęły w turystyce wodnej Wołynia, co, w znacznej mierze jest zasługą harcerzy, którzy swym pierwszym „Spływem Szlakami Wołynia" umieli je spopularyzować.

Zestawienie wykorzystania schronisk żeglarskich na szlakach rzecznych Wołynia w latach 1935—38 włącznie przedstawia się następująco:

2 schroniska notują powyżej 800 udzielonych noclegów
1 schronisko notuje w granicach 501—600 „ „
1 „ „ „ 301—500 „ „
1 „ „ „ 201—300 „ „
1 „ „ „ 101—200 „ „
7 „ „ „ 1—100 „ „

Wykorzystanie szkolnych schronisk wycieczkowych w ostatnich sześciu latach ilustruje załączona tablica.

SCHRONISK	Kostopol		Ostróg		Szach		Poczajów		Wiśniowiec		Liceum Krzem.		Łuck		Równe		Kostiuchnówka		Kołki		Aleksandria		Stepań		Deraźne		Bereżne	
ROK	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów	Korzystających	Noclegów
1931	Brak szczegółowych danych																											
1932	Brak szczegółowych danych																											
1933	316	317	103	184	90	127	332	332	70	35	1001	1684	44	44														
1934	236	262	472	558	46	46	184	226	140	140	878	1287	102	168														
1935	414	496	265	238	67	82	185	207	203	178	577	868	34	44	Uruchomiono w 1936 r.													
1936	727	1015	282	272	45	85	143	182	194	38	847	1031	162	249	241	275	46	189	Uruchomiono w 1937 r.									
1937	768	724	259	426	50	50	183	244	174	244	1036	5594	135	166	871	1362	1618	97	20	20	—	—	12	12	111	111	—	—
1938	720	848	435	541	96	171	78	96	45	88	438	948	153	227	321	353	416	96	52	51	—	—	8	8	68	68	23	23
Ogółem	3181	3662	1816	2219	394	561	1105	1287	826	723	4777	11412	630	898	1433	1990	2080	382	72	71	—	—	20	20	179	179	23	23

Czteroletnie doświadczenie wykazuje, że schroniska położone nad rzekami o większym zasięgu dorzeczy cieszą się popularnością. Schroniska w Dubnie i w Łucku stały się już punktem wypadowym na dalekie wędrówki wodne Ikwą — Styrem; podobną rolę spełnia schronisko w Janowej Dolinie położone nad Horyniem.

Podsumowując dotychczasowe wyniki na tym odcinku, sądzić należy, iż dalsza organizacja turystyki w terenie wymagałaby uzupełnienia istniejącej sieci schronisk nowymi. I tak powinny powstać:

1) w Kowlu siedzibie centralnego węzła kolejowego dla 3 województw, gdzie schronisko posłużyć by mogło jako punkt wyjazdowy dla wszystkich wycieczek, a dla wycieczek po Wołyniu w kierunku na Sarny i Jeziora Lubomelskie, Łuck względnie Równe;

2) w Sarnach, siedzibie węzła kolejowego o czterech kierunkach, ewentualnej drodze na Polesie; oraz

3) w Dubnie — pośrednim ogniwie na Lwów.

W odniesieniu do schronisk żeglarskich, czwarty rok doświadczeń winien być przełomowym w ujęciu organizacyjnym sieci schronisk. Szkoda wyniku na organizację schronisk. nad szlakami pięciu rzek wtedy, gdy tylko trzy są wykorzystywane. Należałoby więc zlikwidować schroniska:

1) nad Słuczą tymbardziej, że przepisy o pobycie w pasie granicznym, właściwe wykorzystanie tych schronisk znacznie utrudniają,

2) nad Turią na szlaku mało ciekawym.

Natomiast poddać rewizji sieć schronisk nad Ikwą, Styrem i Horyniem, zwiększyć ewentualnie dotychczasową ich ilość, względnie zwiększyć wyposażenie dotychczasowych.

BAZYLI IWASZCZUK
Butmer — pow. Luboml

Mój rozkład materiału kursu „C" kl. IV oraz zamierzony sposób wykonania tego rozkładu.

Szkoła, w której uczę jest szkołą I st.— w ostatnim roku—o 2 nauczycielach. Posiada ona własny budynek, najkonieczniejsze pomoce naukowe, aparat radiowy, warsztat stolarski z kompletem narzędzi stolarskich, ogródek szkolny i boisko. Uczęszcza do niej 144 dzieci. Są to wszystkie dzieci zdolne do nauki w szkole pow., zamieszkujące w tut. obwodzie. Wieś tut. znajduje się w odległości 30 km. od miasta, grunta posiada piaszczyste, częściowo pod-

mokłe, dużo lasów. Gleba nie jest należycie wyzyskana, uprawa prymitywna, sadów i pasiek niema, hodowla owiec nie daje należytych korzyści z powodu nie zorganizowania zbytu. Nieużytki są prawie wszystkie niezalesione. Wieś jest w 80% niepiśmienna i rozpolitykowana. Wszelkie poczynania, zmierzające do dźwignięcia środowiska na wyższy szczebel kultury duchowej i gospodarczej, znajdują się dopiero w zarodku. W ostatnich czasach powstało tutaj Koło Rolnicze, Ochotnicza Straż Pożarna i Koło Młodzieży Wiejskiej. Gromada wybudowała przeważnie własnymi siłami nową izbę lekcyjną, obecnie buduje remizę strażacką i ma w projekcie budowę garbarni i łaźni gromadzkiej oraz organizację Kasy Stefczyka. Środowisko naogół jednak bardzo ospałe, bez inicjatywy, praca w nim napotyka na wielkie trudności z powodu wzajemnej niechęci i braku współdziałania. Trzeba tu jeszcze dużo pracy zanim się przekona ludzi o wartości wspólnych poczynań w dziedzinie kulturalnej i gospodarczej, wyrobi pogląd patrzenia na życia nie pod kątem egoistycznych interesów.

Mając powyższy stan wsi w pamięci starałem się, aby praca szkolna przyczyniła się do urabiania tut. dzieci na ludzi zdających sobie żywo sprawę ze stanu własnej wsi, zdolnych do wspólnych i wytrwałych wysiłków nad dźwignięciem jej na wyższy szczebel kultury duchowej i materialnej, ludzi pracy, których wysiłkiem wieś stanie się twórczą komórką życia Państwa.

Ten cel, jak również i cele ogólno-państwowe przemawiały za tym, aby praca ta była stała, miała charakter planowy i ciągły i była jak najlepszym wyzyskaniem wszelkich dróg i możliwości w tej dziedzinie, wskazanych przez program nauczania. Potrzeby te przyczyniły się do tego, że rozkład materiału nauczania, który uważam za obmyślany plan oddziaływania na dzieci, potraktowałem pod kątem trzech zasadniczych momentów.

1. Uwzględnienie w rocznej pracy wszystkich tematów ćwiczeń w mówieniu, czytaniu i pisaniu, przewidzianych w programie nauczania,

2. związanie ich z tematami tut. środowiska i konkretnymi poczynaniami uczniów, jako przyszłych członków społeczeństwa, obywateli,

3. skorelowanie poszczególnych przedmiotów nauczania i potraktowania w miarę możności pod kątem obronności Państwa.

Wobec tego, że z pośród wszystkich przedmiotów nauczania język polski jest „przedmiotem ogniskowym, o wielostronnych i rozmaitych celach poznawczych, formalnych i wychowawczych", położyłem główny nacisk na rozkład materiału nauczania tego przedmiotu, dopełniając go niejako wszystkimi innymi, które mają własne cele poznawcze, w drodze korelacji. W ten sposób skupiłem wszystkie środki działania w jedną całość, przedstawiając nauczanie poszczególnych przedmiotów, jako wzajemne ułatwienie rozwiązania jednego zagadnienia, które w wyniku swoim daje rozwój sił moralnych dziecka. Tak nauczane przedmioty mają przyczynić się do wyrobienia w dziecku zdolności samodzielnego myślenia. Dlatego też czytanie, mówienie i pisanie, wysunięte na czoło jako cele formalne nauczania, potraktowałem jako dopełnienie samodzielnej myśli i twórczości dzieci. Ćwiczenia w czytaniu, mówieniu i pisaniu potraktowałem jako nierozłączoną cząstkę poczynań dziecka, wynikających z budzących się w nim aktualnych potrzeb życiowych. Zagadnienia rzeczowe postawiłem na planie drugim, jako te, którym są poświęcone takie przedmioty jak historia, przyroda, geografia, arytmetyka i inne. Żeby jednak problemy natury poznawczej i wychowawczej jako łatwiejsze do opracowania nie przesłoniły zupełnie problemów natury formalnej — uwzględniłem je również w rozkładzie materiału i wyszczególniłem. Jak to wszystko ułożyłem? Przede wszystkim ustaliłem zgodnie z programem ośrodki zainteresowania, albo inaczej ośrodki pracy na cały rok. Występują w nich takie tematy jak: obrazy z życia dzieci i młodzieży na wsi i w mieście, fragmenty z życia wielkich ludzi w zakresie podanym przez program, obrazki z życia i czynów Marszałka Piłsudskiego, obrazy z życia gospodarczego Polski, obrazy z życia ludzi dorosłych i młodzieży. Polacy w świecie, współpraca narodów, obrazy z życia współczesnej Polski i środowiska. Tematy te rozmieściłem w poszczególnych miesiącach z zachowaniem zasady stopniowania trudności, aktualności i korelacji tego przedmiotu z innymi. Następnie do tych tematów ogólnikowych obmyśliłem podtematy, związane z konkretnymi poczynianiami dzieci w danej dziedzinie, mieszczącymi w sobie niejako apel do pracy. Dla przykładu przytoczę kilka oderwanych tematów: Wrzesień: „Aktualne prace naszych rodziców. Nasza pomoc rodzicom. Idziemy pomagać w pracy". Październik: „V Tydzień Szkoły Powszechnej— nasza akcja w tym tygodniu". „Światowy Dzień Oszczędności—zakładamy własną S.K.O. Uczymy oszczędzać innych". Listopad: „Zbliża się Dzień Święta Niepodległości — przygotowujemy się do jego uczczenia". „Nasz czyn w dniu Święta Niepodległości". „Nasza armia— nasz stosunek do niej. Nasza współpraca z wojskiem". Grudzień: „Poznajmy swoją wieś

i jej aktualne potrzeby — pomóżmy jej dźwignąć się wzwyż". „Sporty zimowe — nasz plan sportów zimowych". „Zbliżają się Św. Bożego Narodzenia—urządzamy choinkę dla biednych dzieci". Luty: „Imieniny Pana Prezydenta — nasz czyn w tym dniu". Marzec: „Rostopy— ułóżmy kładki dla małych dzieci". „Aktualne potrzeby naszej wsi—sadzimy drzewa owocowe koło szkoły". Maj: „Rocznica śmierci Wielkiego Marszałka — nasz czyn w tym dniu i nasze postanowienia". Czerwiec: „Zbliża się koniec roku szkolnego — nasze plany na przyszłość" i t. p. Przytoczyłem po jednym temacie dla przykładu. Tematów takich wypada u mnie 4—5 na każdy miesiąc. Niektóre z nich powtarzają się w ciągu roku, ale nie w dosłownym znaczeniu. Np. temat, traktujący o naszej armii powtórzy się przy wszystkich uroczystościach państwowych a nawet i w dowolnym czasie. W związku z tymi ośrodkami pracy ustaliłem szczegółowe rodzaje ćwiczeń w mówieniu, czytaniu i pisaniu oraz ćwiczenia ortograficzne, ćwiczenia słownikowe, ćwiczenia gramatyczne i pomoce naukowe. Umieszczając poszczególne formy mówienia, pisania i czytania w okresie rocznym, uwzględniłem na początku formy łatwiejsze, np. w dziedzinie pisania: pisanie z pamięci, przepisywanie, zaś w okresie późniejszym formy występujące w tej klasie po raz pierwszy i trudniejsze, np. pisanie listów, streszczeń, pokwitowań i t. p. W związku z tym nie wymieniałem w rozkładzie materiału nauczania każdego miesiąca wszystkich form z każdego działu ćwiczeń, tylko te, które chciałem w danym miesiącu nasilić. W ten sposób unikam powtarzania tematów jednej formy i opuszczania czy upośledzania częściowego innej. Każda forma ma swój, że tak powiem okres, kiedy znajduje się na warsztacie pracy. Trudniejsze z nich znajdą się na tym warsztacie w okresie późniejszym, np. w dziale ćwiczeń w mówieniu, krótkie przemówienia wystąpią gdzieś około półrocza, w szczególności w okresie świąt narodowych. Liczyłem się również z tym, że sam temat pracy czasami przesądzał taki, a nie inny rodzaj ćwiczeń w czytaniu, mówieniu i pisaniu. I tak np. do innego rodzaju ćwiczeń w tych działach będziemy mieli okazję w jesieni, kiedy będziemy mówili z dziećmi siłą faktu o rozpoczęciu nauki szkolnej, o aktualnych pracach rodziców i pomocy dzieci w tych pracach, o zorganizowaniu klasy jako społeczności szkolnej (w dziedzinie mówienia będzie przeważało swobodne i samorzutne wypowiadanie się dzieci w związku z tematami pracy), a inną w listopadzie, kiedy np. będziemy mówili o armii i będziemy kształtować stosunek dzieci do niej. I tak np. kiedy w dziale ćwiczeń gramatycznych w pierwszym wypadku wystąpią zdania oznajmiające, to w drugim wypadku — zdania wykrzyknikowe i pytające i t. d. Rozkład materiału z języka polskiego wpisałem do dziennika lekcyjnego w sposób następujący:

Ośrodek zainteresowania	Czytanie	Mówienie	Pisanie	Wzwiązku z czyt. mówieniem i pisan.	Pomoce naukowe
1. Praca naszej Rady Gromadzkiej 2. Aktualne potrzeby wsi	Zależnie od potrzeby odpowiedni rodzaj czytania. Dążenie do czytania wyrazistego z akcentem logicznym i i uczuciowym	Samorzutne wypowiadanie się dzieci Wyodrębnianie postaci, ich czynów, doszukiwanie się pobudek działania	Pisanie z pamięci (lista radnych)	Ćwicz. ortograficzne: pisanie imion i nazwisk ski, cki, dzki Ćwicz. gramatyczne: rozróżn. zdań ozn. Ćwicz. słownikowe: wyrazy podobne	Czytanki Nr Nr 24, 70 Ilustraeja: „Remiza Strażacka" Wycieczka do remizy strażackiej pobudowanej przez gromadę

Jak z powyższej tabelki wynika, w rubryce 1 wypisałem tematy pracy, w 2 — wyszczególniłem formy czytania, które chcę w danym miesiącu nasilić, w 3 — formy mówienia, w 4 — formy ćwiczeń w pisaniu, w 5 — ćwiczenia w związku z mówieniem, czytaniem i pisaniem, a w 6—pomoce naukowe, które zamierzam wykorzystać. Jeżeli chodzi jeszcze o rubrykę 3 — to tu również wpisuje omawianie treści czytanek. Wyszczególniam w niej te momenty, które chce omówić, zależnie od tego jakich momentów czytanka dana dostarcza. Jedna może dostarczyć materiału do wyodrębnienia postaci, druga zdarzeń, trzecia np. działań osób i t. d. Omawiania treści czytanki pod każdym względem omijam, jako rozpraszającego uwagę dziecka. Następnie przystąpiłem do korelowania w miarę możności innych przedmiotów nauczania z językiem polskim, a ściślej mówiąc—z ośrodkami zainteresowania. Bardzo często jednak w IV kl. trudno jest skorelować wszystkie przedmioty. Czasami udaje się skorelować tylko niektóre. Np. w miesiącu październiku, mówiąc, czytając i pisząc o T-wie P.B.P.S.P. na języku polskim, robiłem to samo na lekcjach z jęz. ruskiego, a na lekcji arytmetyki rozwiązywałem zagadnienia praktyczne zaczerpnięte ze sprawozdania o działalności finansowej Towarzystwa. Na rysunkach dzieci rysowały szkołę, na zaję-

ciach praktycznych robiły transperenty na okolicznościowy pochód, a na śpiewie śpiewały pieśń: „Budujmy szkoły”. Z pozostałymi przedmiotami nie udało się skorelować tego tematu. Znowu w innym wypadku, kiedy będę mówił o Polakach w świecie — da się ten ośrodek pracy skorelować z historią, geografią, arytmetyką i innymi przedmiotami.

Przytoczę teraz przykład całomiesięcznego rozkładu materiału ze wszystkich przedmiotów, który dla większej przejrzystości ująłem w jednej tabelce.

Listopad 1938 r.

Ośrodki zainteresowań	Język polski	Język ruski	Historia	Przyr.—geogr.	Arytmetyka	Rysunki	Zajęcia prakt.	Śpiew	Ćwicz. ciel.
1. Święta umarłych 2. Zbliża się Św. Niepodl. Nasze przygotowania do urocz. 3. Uczniowie jako przyszli obywatele Dorobek Polski Odrodzonej 4. Nasza armia nasz stosunek do niej 5. Zbliża się zima Nasze przygotowania do	Czytanie rolami, czyt. ciche i głośne (wyróżnianie postaci, ich czynów i pobudek dział. Mówienie: samorzutne wypowiad. się dzieci w związku z poszczególnymi ośrod. pracy Wypowiadanie się na tematy zw. z czyt., wyp. przez nauczyc. Recytacje wierszy Pisanie: Pisanie z pamięci w związku z tematem 1 i 4 Pisanie listu do 12 p. uł. p. Pisanie z pamięci w związku z tem. t. 5 W związku: zdanie o ćw. słów. w zw. z czyt. ćw. ortogr.: ski, cki, dzki	Czytanie: gł. i ciche, czyt. „Soneczka” Mówienie: swobodne wypowiadanie się w zw. z ośrodkami pracy Omawianie treści czytanek—wyodrębnienie postaci i zdarzeń Pisanie: pisanie ze sł., i pamięci zdań ułożonych w zw. z ośrodkami pracy W związku: ćwicz. ortogr. „я”, „ю”	Trzeci rozbiór 1795—data do zapamiętania Henryk Dąbrowski i ks. J. Poniatowski Spisek Łukasińskiego Obrona Woli Sowiński 1830/31 data do zapamięt. Więźniowie polscy w Moabicie Wiosna ludów we Lwowie i Krakowie Obrazki z życia Marszałka Piłsudskiego	Podróż do Niemiec Polacy na Śląsku Opolskim i w Prusach Wschodnich We wzorowym gospodarstwie hodowlanym na Pomorzu Nasze kopalnie soli i nafty Znaczenie Śląska dla Polski Warszawa główny węzeł komunikacyjny Praca w porcie Gdyni Znaczenie polityczne i gosp. Gdyni i morza dla Polski	Powtórzenie 4 działań na liczbach całkowitych dowoln. Zadania por. z dziedziny naszych osiągn. gospodarczych Pisanie liczb słowami Pełny układ metrycz. jedn. miary długości Metryczne jednostki wagi i pojemności: tonny, kwintal, kg. Zadania praktyczne z dziedziny zaopatrzenie armi i osiągnięć gospodarczych	Rysunek z pamięci: Żołnierz Rys. z wyobraźni: Rysunek z pokazu: szabla „11 listopad w naszej szkole” Rysunek z natury: deklaracja klasy w związku z 11.XI	Chłopcy: skrzynki na książki dla I klasy (upominki) — sadzenie drzewek na nieużyt. w dniu 11.XI Dziewczęta i chłopcy: modele naszych okrętów wojennych, wycinanie i klejenie	Hymn Narodowy, Pierwsza Brygada, „Pieśń o Olzie”, Hymn Państwowy, „Do roboty, ująć młoty”	Zbiórki w dwuszeregu, szachowa kolumna ćwiczebna. Marsz. Ćwiczenia kształtujące. Zabawa: „Pomoc”
Pomoce naukowe									
Czytanki 233, 246, 54, 285. Utwór okolicznościowy dowolny.		Czytanki: 101, 78, 80, 81, 84, 50	Mapa Polski. Ilustracja: „Ks. Poniatowski”. „Bitwa po Żyrzynem”. „Na Sybir”.	Mapa Polski i Europy. Ilustracje: „Kopalnia soli”. „Śląsk”.	Dane liczbowe z dziedziny obrotów handlowych w Gdyni. Dane liczb. z dziedziny życia gospodarczego. Odważniki.		Deseczki, gwoździki, sznurki. Tekturowe modele okrętów. Drzewka.		Piłka, woreczki i piłeczki.

W rozkładzie materiału uwzględniłem również ćwiczenia trudniejsze dla roczników starszych, w szczególności w dziedzinie historii. Podkreśliłem jednocześnie te zagadnienia, które są ważne ze względu na zagadnienie obronności Państwa. I tak np. w historii uprzywilijowałem takie tematy jak: Bolesław Chrobry walczy o niezależność i granice państwa, wjazd do Kijowa, walka Krzywoustego o Pomorze, bohaterska obrona Głogowa, bitwa pod Płowcami, obrazki z walk ostatniej wojny i t. p. W tematach tych chce podkreślić cnoty żołnierskie wielkich królów, uwypuklić zdolność obronną Polski, umiejętność organizowania tej obrony, co przyczyni się niewątpliwie do wzbudzenia wiary w siły orężne narodu polskiego, wyrobienia tej świadomości, że naród Polski na podstawie całych swych dziejów aż do dnia dzisiejszego wydaje wybitne jednostki, geniuszów narodu. W nauczaniu języka polskiego podkreśliłem takie tematy jak: wyjątek z „Placówki”, Prusa, obrazki z życia młodzieży, obrazki z życia i czynów Marszałka Piłsudskiego, obrazki z życia gospodarczego Polski (kopalnie węgla, C. O. P.), polacy w świecie, obrazy z życia współczesnej Polski, np. praca i życie armii, strażnicy naszych granic. Do tematów tych dobrałem odpowiednie czytanki, artykuły z czasopism dziecięcyah, szkolnej „Gazetki Ściennej”, „Nowin” i broszurek popularno-naukowych, poświęconych zagadnieniu obrony kraju. W dziedzinie nauczania przyrody, geografii podkreśliłem takie tematy, jak wprowadzenie planu oraz mapy, czytanie mapy

politycznej Polski i t. p., w dziedzinie higieny: opatrywanie ran i skaleczeń, higiena odżywiania się, higienę zmysłów i t. p. Zagadnienie obronności Państwa uwzględniłem również w nauczaniu arytmetyki (obliczania pamięciowe i geometria) oraz nauczanie rysunków, zajęć praktycznych, śpiewu i ćwiczeń cielesnych, gdzie kładę główny nacisk na te momenty, które przyczyniają się do wyrobienia sprawności potrzebnych przyszłemu żołnierzowi i które związują wychowanka z tym zagadnieniem emocjonalnie.

W zakończeniu chciałem jeszcze wspomnieć o organizacjach młodzieżowych na terenie swojej szkoły, które mają za zadanie:

a) przyczynić się do ułatwienia realizacji programu nauczania,

b) przyczynić się do realizacji hasła obrony Państwa.

W związku z zadaniem pierwszym, samorząd klasowy wyłonił z pośród siebie komisje od geografii, historii i arytmetyki. Komisje te składają się z uczniów najbardziej zaawansowanych w tych przedmiotach i mają za zadanie wzajemną pomoc w pracy, a przede wszystkim udzielanie pomocy w nauce uczniom słabszym i orientowanie nauczyciela, które zagadnienia z tych przedmiotów wymagają gruntowniejszego opracowania i utrwalenia. W związku z celem drugim—organizacje takie, jak: Spółdzielnia Uczniowska, Koło P. C. K. i t. p. wyrabiają poczucie odpowiedzialności za pracę jednostkową i zbiorową, poczyniają się do kształtowania silnych charakterów, rozwijają poczucie obowiązkowości, usprawniają i dają szereg praktycznych umiejętności, mających bezpośrednią wartość dla obrony Państwa.

CEPENDA DYMITR
MOKRE

Różnica między kursem „C", a kursami „A" i „B" w programie kl. IV-ej.

Nauczyciel pracujący w szkole I stopnia przyjął nowy program z rozjaśnioną twarzą i nieukrywanym zadowoleniem. Obarczony bowiem nadmierną ilością dzieci, pracujący w warunkach lokalnych często najgorszych i mając przy tym klasy połączone, dające w sumie (jak III+IV) 5 roczników — nie zawsze miał wyczerpujące wskazówki i dobrego doradcę w starym programie. Na szczególną trudność w organizacji pracy napotykał w kl. 2 i 3-letniej. Tu pozostawiony był prawie własnym siłom: sam musiał dobierać materiał nauczania dla poszczególnych roczników, układać w odpowiednie cykle roczne i baczyć by materiał nieprzemienny i przemienny w cyklach odpowiadał każdemu nowowstępującemu rocznikowi do danej klasy. Tego samego podziału i dobru musiał dokonywać również w czytankach, które swoją treścią i układem nie bardzo się do tego nadawały. Nauczyciel często zadawał sobie pytanie, co? i jak? uczyć w kl. 2 i 3-letnich, aby możliwie najlepiej wywiązać się z zadania, a najgorszym jego utrapieniem było zawsze sporządzenie dobrego rozkładu materiału. Nic też dziwnego, że 7-letniość nauki w szkołach najniżej zorganizowanych grzeszyła wieloma grzechami, a zarzut, że dziecko w kl. III ej przez 2, a w kl. IV-ej przez 3 lata uczy się tego samego — był poniekąd słuszny.

Wszystkie te jednak braki i niedomagania usunął nowy program i nowe podręczniki. Ma w nich nauczyciel wszystko, czego mu brakowało dawniej, ma dokładnie nakreślony materiał na kl. 2 i 3-letnie ujęty w kursy i cykle, ma w związku z tym nowe podręczniki na każdy rok nauki.

Przypatrzmy się bliżej konstrukcji programu na kl. IV-tą. Dziecko uczęszcza do tej klasy przez 3 lata i ma zdobywać coraz to nowe wiadomości z poszczególnych przedmiotów. W związku z tym program tej klasy został rozbity na typy odrębe kursy: A, B, C, — a te znowuż materiał nauczania z poszczególnych przedmiotów mają ujęty w cykle. Przyglądając się dokładniej tej cykliczności materiału zauważymy, że niektóre przedmioty posiadają układ cykliczny całkowity lub zbliżony do całkowitego (np. przyroda, geografia, historia), niektóre zaś układ cykliczny częściowy (np. j. polski, arytmetyka z geometrią i śpiew). Układ cykliczny całkowity polega na tym, że materiał danego przedmiotu składa się z 3 części odmiennych, przeznaczonych na 3 kolejne lata nauki i powtarzających się stale w tym samym porządku np. A, B, C, i po C znowu A, B i t. d. Natomiast układ cykliczny częściowy polega na tym, że znaczna część materiału powtarza się co roku, resztę zaś stanowią tematy różne z roku na rok i powtarzające się dopiero po 3 latach. Powtarzanie części materiału z roku na rok jest w niektórych przedmiotach konieczne ze względu na przybywanie każdego roku nowego rocznika

dzieci do kl. IV-ej. Dzieci te bowiem muszą np. w programie geografii któregokolwiek kursu zdobyć najpierw umiejętność czytania mapy, aby następnie przystąpić do poznawania krajobrazów ziem polskich. Podobnie jest w programie arytmetyki z geometrią. Najpierw wszystkie dzieci przerabiają część programu powtarzającą się co roku (niezmienną), konieczną dla każdego nowego rocznika w tej klasie, a mianowicie: skala i plan, rozszerzenie numeracji na dowolne liczby całkowite, 4 działania w zakresie tych liczb, opracowanie pola prostokąta z układem metrycznym jednostek miar i in., aby następnie przejść do tematów nie powtarzających się co roku, a więc różnych w każdym kursie i równocześnie nowych dla dzieci wszystkich trzech roczników. Podobnie ma się rzecz i z programem innych przedmiotów o cykliczności częściowej. W ten sposób nowy program zapobiega powtarzaniu się z roku na rok w całości tego samego materiału, pozwala na racjonalne wykorzystanie czasu pobytu ucznia w szkole, podtrzymuje stale jego zainteresowanie i chęć do pracy.

Mając tak skonstruowany program i dostosowane doń podręczniki, nauczyciel ma pracę wybitnie ułatwioną. Program jednak, choćby najlepszy, nie jest tu wszystkim. Niemniej ważne zadanie ma do spełnienia sam nauczyciel, na którym spoczywa odpowiedzialności za wyniki nauczania, osiągane poprzez umiejętną realizację programu. W części wstępnej do programu na str. XXV czytamy, że program wymaga od nauczyciela „odpowiedniej postawy, wielkiej uwagi i staranności". W in. miejscu znowu mówi się, że: „Jedynym z podstawowych obowiązków nauczyciela jest przestrzeganie, aby przewidywany na ten czas zasób wiedzy był czytelnie opracowany, a sprawności należycie rozwinięte i wyćwiczone. Dotyczy to nietylko ogólnych zarysów, lecz również bardzo ścisłego opanowania szczegółów, uznanych za konieczne i obowiązujące."

Aby należycie wywiązać się z tego zadania, trzeba należycie znać program, poznać go nietylko w „ogólnych zarysach", lecz i w „szczegółach" — zdawać sobie dokładnie sprawę z różnic, jakie zachodzą w programie poszczególnych kursów, bo nieraz jedno krótkie zdanie, jeden wyraz w tym lub innym kursie dodane kryją w sobie ważną treść i nie mogą mijać się z uwagą nauczyciela.

Rozpatrzymy więc uważnie te różnice, które zachodzą między kursami C, a kursami A i B, w kl. IV-ej.

Język polski.

W układzie materiału zastosowano cykliczność częściową. W ten sposób obok składników powtarzających się w każdym roku, znajdujemy nowe, t. j. takie, których nie ma we wszystkich kursach, a które właśnie stanowią różnicę pomiędzy kursami C i A, B. Wyszukajmy i zestawmy je dla większej przejrzystości:

Kurs C.

Czytanie: Oprócz lektury z wypisów w drugim półroczu: Mickiewicza wyjątek z Pana Tadeusza, Prusa wyj. z Placówki, Sienkiewicza— Latarnik.

Czytanie rolami i inscenizacja.

Mówienie: Krótke przemówienia związane z życiem szkoły i uporządkowana wymiana myśli (dyskusja).

Pisanie: Pisma do firm, pokwitowania i upoważniania.

Dla roczn. II-go i III-go: opracowanie krótkiego życiorysu, praktyczne zapisy np. dotyczące opłat pocztowych, rozkładu środków lokomocji i t. p.

Materiał ortograficzny: z wyjątkiem pierwszego zdania działu a) całkiem inny.

Materiał gramatyczny: rozpoznawanie zdania pojedyńczego i złożonego. Ćwiczenia w rozpoznawaniu czasownika z uwzględnieniem liczby i czasów, — przymiotnika z uwzględn. przypadku,— liczebnika z uwzględn. przypadku, zaimka z uwzględn. rodzaju i przypadku.

Kurs A.

Czytanie: Oprócz lektury z wypisów w drugim półtoczu: Kochanowskiego — Wsi spokojna, Mickiewicza — Śmierć pułkownika i Pieśń Żołnierza, Sienkiewicza — wyjątek z Trylogii.

Mówienie: Opisy... układane zbiorowo i indywidualnie.

Pisanie: Pisma do instytucyj, prośby i podania.

Dla roczn. 2-go i 3-go: praktyczne zapisy np. adresów osób, instytucyj i t. d.

Materiał ortograficzny: z wyjątkiem pierwszego zdania działu a) całkiem inny.

Materiał gramatyczny: rozpoznawanie zdania pojedyńczego i złożonego, ćwiczenia w rozpoznawaniu zaimka z uwzględnieniem rodzaju, przysłówka — rozpoznawanie form osobowych czasownika: osoby, trybu.

Kurs B.

Czytanie: Oprócz lektury z wypisów w drugim półroczu: Mickiewicza wyj. z Pana Tadeusza, Słowackiego — Legenda o Polskiej koronie, Sienkiewicza — wyj. z Trylogii.

Czytanie rolami i inscenizacje.

Mówienie: Opisy układane zbiorowo i indywidualnie. Oglądanie i omawianie wytworów rzemiosła i sztuki zwłaszcza ludowej.

Pisanie: Sprawozdania z bieżącego życia dzieci. Listy... do znajomych.

Dla roczn. 1 i 3: próby protokołów zebrań uczniowskich.

Materiał ortograficzny: z wyjątkiem pierwszego zdania działu a) całkiem inny.

Materiał gramatyczny: rozpoznawanie zdania głównego i pobocznego, ćwiczenia w rozpoznawaniu czasownika z uwzględn. czasów i liczby, rozpoznawanie przyimka, spójnika i wykrzyknika.

Okolicznościowo przystępne rozróżnianie mowy warstw wykształconych i gwar ludowych.

Gdy chodzi o tematy w czytaniu, mówieniu i pisaniu, to spotykamy również poza wspólnymi różne w każdym kursie. Oto one:

W kursie C: fragmenty z życia wielkich ludzi z czasów od roku 1848 do chwili obecnej np. Matejko, Sienkiewicz, Kasprowicz, Curie Skłodowska, Stefczyk; Obrazki z życia i czynów Marszałka Piłsudskiego; obrazy z życia gospodarczego Polski; obrazy z życia i pracy ludzi dorosłych i młodzieży w Polsce i zagranicą w związku z kursem C geografii. Ponadto obrazy z życia współczesnej Polski i środowiska w związku z wiadomościami obywatelskimi w kursie C historii.

W kursie A: Fragmenty z życia wielkich ludzi, w szczególności królów, wodzów i bohaterów z czasów do Stefana Batorego włącznie, np. Kazimierz Wielki, Zawisza Czarny, Kopernik, Stefan Batory. Obrazy z życia wybranych krain Polski na tle krajobrazów i warunków przyrodniczych, oraz obrazy z życia i pracy ludzi dorosłych i młodzieży—wybrane w związku z kursem A geografii. Ponadto obrazy z życia współczesnej Polski i środowiska wybrane w związku z wiadomościami obywatelskimi w kursie A — historii.

W kursie B: Fragmenty z życia i działalności wielkich ludzi do roku 1848, np. Staszic, Kościuszko, Mickiewicz, Szopen i Moniuszko. Obrazy z życia wsi i miast Polski, oraz z życia i pracy ludzi dorosłych i młodzieży w związku z kursem B geografii. Ponadto obrazy z współczesnego życia Polski i środowiska w związku z wiadomościami obywatelskimi w kursie B historii.

Z powyższego zestawienia różnic programowych w poszczególnych kursach widzimy, że niektóre tematy powtarzają się w dwu, a nie ma ich w trzecim kursie rocznym (jak np. materiał gramatyczny), niektóre zaś nabierają cech odmiennych, gdy wiąże się je z coraz to innym kursem rocznym geografii i historii.

Historia.

W programie tego przedmiotu zastosowano cykliczność zbliżoną do całkowitej. Materiał historyczny rozpada się na obrazy, które w każdym kursie odpowiednio grupowane ilustrują dokładniej coraz to inny okres dziejów Polski np.:

w kursie A szerzej i szczegółowiej został ujęty okres od początku państwowości polskiej do Stefana Batorego włącznie;

w kursie B — od Zygmunta III do powstania listopadowego włącznie;

w kursie C — od roku 1848 do chwili obecnej.

Inne okresy w poszczególnych kursach są ilustrowane obrazami luźniejszymi. Obrazy te bądź poprzedzają zwartą część materiału historycznego, bądź doprowadzają do współczesności, orientując co zaszło na danej przestrzeni czasu. Do takich obrazów w kursie C należą obrazy podane w dziale 1 programu historii, w kursie A — w dziale 6, a w kursie B — w dziale 1 i 5.

Podobnie został ujęty materiał z zakresu wiadomości obywatelskich. Powtarzają się one w każdym kursie, ale corocznie inne zagadnienia zostały szerzej omówione. Tak np. w kursie C przeważają wiadomości z życia społeczno-gospodarczego i traktujące o obronności Państwa, — w kursie A wiadomości o ustroju, zaś w kursie B wiadomości o prawach i obowiązkach obywateli oraz o życiu kulturalnym.

Z materiałem programowym każdego kursu wiążą się też daty, które uczniowie muszą sobie przyswoić. Jest ich w kursie C — 10, w kursie A — 11 i w kursie B — 12. Niektóre z dat powtarzają się z roku na rok, niektóre występują tylko raz. Do niepowtarzających się należą:

w kursie C — 1413, 1848, 1914, 11 listopada 1918 i 1920;

w kursie A — 1370, 1410, 1791, 1926;

w kursie B — 1025, 1772, 3 maja 1791, 1807 i 6 sierpnia 1914.

Takie są różnice w trzyletnim programie historii na kl. IV.

Geografia z nauką o przyrodzie.

Jakkolwiek geografia i nauka o przyrodzie nie występują w kl. IV jako dwa odrębne

przedmioty — materiał nauczania został ujęty w każdym z kursów w osobne działy. W programie geografii zauważa się układ cykliczny bardzo zbliżony do całkowitego, a w przyrodzie układ cykliczny całkowity. Z tego wypływa wniosek, że w materiale geograficznym są tematy, które się z roku na rok powtarzają, natomiast w materiale przyrodniczym takich tematów nie ma.

Do powtarzających się tematów w każdym rocznym kursie geografii należą tematy zawarte w działach 1, 2 i w cząstce 5 (kształt ziemi i globus), ponadto w ćwiczeniach praktycznych podanych w końcu każdego kursu. Reszta materiału, podana szczegółowo w działach 3, 4 i 5 — jest różna.

W kursie C mamy obrazki z życia gospodarczego Polski, wiadomości o niektórych państwach europejskich (Niemcy — Włochy) oraz państwach poza europejskich (Ameryka).

W kursie A — mamy przegląd i charakterystykę ważniejszych krajobrazów Polski, wiadomości o państwach europejskich (Czechosłowacja, Rumunia, Węgry, Austria, Szwajcaria i Francja) oraz wiadomości o Afryce.

Wreszcie w kursie B — mamy przegląd warunków życia i pracy mieszkańców różnych krain Polski, wiadomości o Związku Sowieckim i Anglii oraz wiadomości o Anglii i Austrii.

Program przyrody rozpada się na trzy odrębne cykle:

w kursie C została uwzględniona nauka o człowieku, higiena ciała, higiena spożywania pokarmów oraz wiadomości o świetle,

w kursie A są grupowane o osobnych działach niektóre wiadomości z przyrody martwej i żywej jak: — drzewa najbliższej okolicy, znaczenie lasu, przemysł leśny, rośliny wodne, a nadto niektóre ssaki, gady, płazy, owady, ryby i drobne zwierzęta wodne. Prócz tego jest tu mowa o zimowaniu zwierząt wodnych pod lodem, o wodzie i o chorobach zakaźnych.

Z kursu B dowiadujemy się o budowie kwiatu, o ruchu i powstawaniu torfu, grzybach, glebie, parowaniu wody, opadach atmosferycznych oraz o ptakach i znowu o niektórych owadach.

We wszystkich trzech kursach tak tematy zoologiczne, jak i tematy biologiczne stanowią pewną całość — przy czym tematy biologiczne łączą się z tematami z zakresu przyrody martwej.

Arytmetyka z geometrią.

Arytmetyka z geometrią jest tym przedmiotem, którego materiał, podobnie, jak w jęz. polskim nie dał się ująć w trzy różne cykle. Większa część materiału powtarza się co roku reszta zaś jest inna w każdym kursie. Tematami odmiennymi są:

w kursie C:

w dziale 2: zagadnienia komunikacji (opłaty za przewóz, opłaty pocztowe i t. p.),

w dziale 3: gruntowe jednostki miary z uwzględnieniem miar miejscowych,

w dziale 4: ułamki o mianownikach 10000 w związku z metrycznym układem jednostek miary. Liczby dziesiętne (co najwyżej cztery cyfry po przecinku). Porównywanie, dodawanie i odejmowanie liczb dziesiętnych. Mnożenie i dzielenie liczby dziesiętnej przez liczbę całkowitą (iloraz przybliżony). Mnożenie liczb dziesiętnych (w obu czynnikach co najwyżej cztery cyfry po przecinku). Dzielenie liczb dziesiętnych (w dzielnej i w dzielniku co najwyżej po dwie cyfry po przecinku). Procent. Obliczanie procentu danej wielkości. Obliczanie wielkości na podstawie danego jej procentu. Stosowanie nabytych umiejętności do zagadnień praktycznych: obliczanie pola podłogi, obliczanie walut obcych. Procenty w gospodarstwie wiejskim, spółdzielczości i handlu,

w dziale 5: okręg, koło i walec.

w kursie A:

w dziale 2: zagadnienia dotyczące kupna i sprzedaży, rachuba czasu i t. p.

w dziale 4: ułamek jako iloraz liczb całkowitych. Mnożenie i dzielenie ułamka przez liczbę całkowitą. Mnożenie i dzielenie ułamka przez ułamek (na łatwych przykładach). Ułamki o mianownikach 10, 100, 1000; zapis takich ułamków w postaci dziesiętnej. Dodawanie i odejmowanie liczb dziesiętnych. Stosowanie nabytych umiejętności do zagadnień praktycznych z dziedziny rolnictwa, rzemiosła i t. p. Obliczanie prędkości drogi i czasu,

w dziale 5: prostopodłościan,

w kursie B:

w dziale 2: książeczka oszczędnościowa — wkłady i wypłaty i t. p.,

w dziale 3: gruntowe jednostki miary z uwzględnieniem miar miejscowych,

w dziale 4: mnożenie ułamka przez liczbę całkowitą. Dodawanie i odejmowanie ułamków o różnych mianownikach (najbardziej pospolitych). Procent jako ułamek o mianowniku 100. Obliczanie procentu danej wielkości (bez zagadnień odwrotnych). Obliczanie oprocentowania pieniędzy w czasie za okres pełnych miesięcy (przy prawnej stopie pro-

centowej). Stosowanie nabytych umiejętności do zagadnień praktycznych z dziedziny spółdzielczości, kredytu i oszczędności,

w dziale 5: wielokąty i graniastosłupy.

Z powyższego zestawienia widzimy, że:

w kursie C występuje obszerniejsze opracowanie liczb dziesiętnych, obliczenia procentowe (bez uwzględnienia czasu) i różny od innych materiał geometryczny;

w kursie A obszerniejsze opracowanie ułamków zwykłych, wprowadzenie ułamków dziesiętnych i z geometrii prostopadłościan;

w kursie A rozszerzenie wiadomości o ułamkach zwykłych (w szkole o 2 nauczycielach), wprowadzenie pojęcia procentu, obliczanie odsetek, a z geometrii wielokąty i graniastosłup prosty.

Rysunek.

Program rysunków nie został rozbity na kursy. Materiał jest jednak trojakiego rodzaju: 1) rysunek z pamięci i z pokazu, 2) rysunki z natury i 3) rysunek z wyobraźnl. Z uwagi na trzyletność nauki w kl. IV program zaleca zmienianie tematów z roku na rok. W związku z tym należy w jednym roku: C — uprawiać w szerszym zakresie rysunek z wyobraźni o charakterze wybitnie praktycznym, t. j. odtwarzanie z opisu i projektowanie przedmiotów odpowiadającym potrzebom gospodarczym wsi, w drugim roku: A — uprawiać w szerszym zakresie rysunek po obserwacyjny z pamięci i z pokazu, a przy 2 godz. nauki tygodniowo (wariant C o 2 naucz.) — ponadto stosować rysunek odręczny wskazany w programie form geometrycznych (prostokąt, trójkąt, kwadrat, koło i prostopadłościan), w kursie 3 — uprawiać w szerszym zakresie rysunek z natury, a przy 2 godz. tygodniowo ponadto rysunek perspektywiczny z uwzględnieniem skrótów i cienia.

Zajęcia praktyczne.

I tu program nie został zróżnicowany według roczników. Odmienny materiał zalecany jest tylko w dziale zajęć ogrodniczych, przewidzianych dla kl. IV szkół stopnia I o ile szkoły te mają odpowiednie warunki (ogród, odpowiednia gleba). W tym wypadku należałoby w b. r. szkolnym opiekować się krzewami owocowymi (maliny, porzeczki, agrest) i uprawiać truskawki lub poziomki ogrodowe; w następnym roku otaczać opieką drzewa owocowe, a w trzecim roku trzeba zająć się uprawą wybranych warzyw z uwagą jednak, by program tych zająć przystosowany był do odpowiednich kursów nauki o przyrodzie kl. IV.

Gdy chodzi o zajęcia rękodzielnicze, to program również zostawia nauczycielowi swobodę wyboru w każdym roku innego działu lub wprowadzania jedynie nowych tematów pracy. Należy to uzależnić od stopnia przygotowania uczniów, potrzeb miejscowych i t.p. Tak np. tam, gdzie obróbka drzewna nie może być uwzględniona w szerszym zakresie, można w jednym roku bardziej nasilać roboty ze słomy, rogożyny i sznurka; w drugim prowadzić roboty szczotkarskie, a w trzecim z wikliny, gałązek i t. p. — nie należy jednak zaniedbywać innych robót. Zajęcia rękodzielnicze jak i ogrodnicze należy korelować z nauką innych przedmiotów, np. z przyrodą, geografią, arytmetyką z geometrią i za tematy pracy obrać wykonanie odpowiednich pomocy naukowych.

Dla dziewcząt jest przewidziany tylko jeden z działów: szycie albo roboty dziane. Wybór na każdy rok zależy od potrzeb dziewcząt, możności zaopatrywania się w materiały i od przygotowania nauczyciela. W szkole o 2 nauczycielach, ze względu na lepsze warunki pracy, program zajęć praktycznych jest obszerniejszy niż o 1 nauczycielu. Niezmienną częścią program bez względu na warunki są tylko zajęcia z zakresu kultury życia codziennego oraz dla dziewcząt łatanie i cerowanie.

Reasumując powyższe należy pamiętać, że bogactwo i różnorodność tematów w programie zajęć praktycznych jest poto, aby umożliwić nauczycielowi odpowiedni wybór tematów dostosowanych do warunków miejscowych szkoły i jej możliwości w tym zakresie.

Śpiew.

W szkole o 2 nauczycielach kl. IV ma program osobny, a w szkołach o 1 nauczycielu program jest wspólny dla kl. III i IV (5 roczników). Różnica w programach polegają na tym, że program w szkole o 1 nauczycielu uwzględnia też materiał odpowiedni na kl. III (Hymn Narodowy, Pierwsza Brygada), a z uwagi na mniejszą ilość godzin wymaga opracowania mniejszej ilości pieśni. Poza tym zasadniczych różnic nie ma. Nauczyciel winien sam sobie ułożyc repertuar, któryby obejmował w każdym roku inne pieśni i uwzględniał wszystkie działy pieśniarstwa. W programie mówi się o tym na stronie 206 (dla szkół o 2 naucz.) i na str. 209 (dla szkół o 1 nauczycielu).

Zgodnie z tymi wskazaniami w kursie C należy przepracować: oryninalne pieśni polskich kompozytorów, ponadto z ćwiczeń pomocniczych: gamę majorową w skali rozszerzonej i trójdźwięk minorowy na stopniu pierwszym;

w kursie A — pieśni marszowe, kanony, a z ćwiczeń pomocniczych (w szkole o 2 naucz.):

śpiewanie z nut na jednym dźwięku prostych motywów rytmicznych w takcie $^2/_4$, $^3/_4$ i $^4/_4$ — w szkole o 1 nauczycielu określanie przy pomocy słowa, gestu lub rysunku linii melodyjnych pieśni;

w kursie B — pieśni ludowe innych regionów Polski poza własnym, oraz z ćwiczeń pomocniczych rozróżnianie rytmów występujących w tych pieśniach np. w mazurze i krakowiaku.

Ćwiczenia cielesne.

Program ćwiczeń cielesnych jest wspólny dla kl. III i IV i zawiera materiał nieprzemienny. W szkole o 2 naucz. należy tworzyć zespoły według płci t. j. chłopcy kl. III — IV tworzą jeden zespół, a dziewczęta tych klas tworzą zespół drugi. Na każdy rok nauki trzeba dobierać materiał ćwiczebny i zabawowy w ten sposób aby: 1) występowały w nim różne rodzaje ćwiczeń zabaw i gier, 2) by materiał odpowiadał zespołowi danej płci, 3) by te same zabawy i gry nie powtarzały się z roku na rok, lecz były coraz to inne. W ten sposób każdy rok będzie stanowił dla siebie jakoby inny kurs.

Na zakończenie trzeba zaznaczyć, że program poszczególnych przedmiotów w szkołach o 2 naucz. różni się od programu tych przedmiotów w szkołach o 1 naucz. większą ilością tematów, względnie szerszym ich ujęciem. Różnice te mają swe źródło w większym wymiarze godzin w szkole o 2 nauczycielach uwidocznione są w poszczególnych kursach drukiem rozstrzelonym.

STAŚIUKOWA IZABELLA
Turówka, powiatu włodzimierskiego

Zajęcia z zakresu kultury życia codziennego w mojej szkole.

Chcąc zajęcia z zakresu kultury życia codziennego postawić na odpowiednim poziomie, musimy przede wszystkim zapoznać się z wymaganiami, jakie stawia nam program nauczania w odniesieniu do tej dziedziny pracy szkolnej.

W klasie I i II poprzez zajęcia z zakresu kultury życia codziennego musimy wyrobić w dziecku szereg celowych nawyków, zmierzających do utrzymania w czystości ciała, ubrania i otaczających dziecko sprzętów, do zachowania porządku i ładu w najbliższym otoczeniu oraz do zdobycia przez dziecko umiejętności zachowania się w różnych sytuacjach życia szkolnego i domowego.

W klasie III następuje utrwalenie tych nawyków, a ponadto zdobycie umiejętności organizowania posiłków z zastosowaniem wymogów higieny, wyuczenie najprostszych czynności w razie skaleczenia oraz utrzymanie w należytym porządku ubrania i obuwia.

Aby praca prowadzona w kierunku wytworzenia wymienionych umiejętności i sprawności dała pożądane rezultaty, powinna być oparta na zasadach pedagogicznych i dydaktycznych a mianowicie:

Zajęcia z zakresu kultury życia codziennego powinny wywołać w dziecku zainteresowanie i czynny stosunek do pracy. Osiągniemy to przez kojarzenie tych zajęć ze swobodnym ruchem dziecka, zabawą, opowiadaniem, piosenką lub rysunkiem. Chodzi tu więc o korelację zajęć z zakresu kultury życia codziennego z innymi przedmiotami nauki szkolnej.

Zajęcia z zakresu kultury życia codziennego winny się wiązać z naturalnymi sytuacjami, jakie nastręcza życie dziecka w szkole. Wówczas widzi ono potrzebę i sens życiowy spełnianych czynności. Wyznaczone przez nauczyciela prace nie powinny przekraczać sił fizycznych dziecka, gdyż w przeciwnym razie mogą wywołać zniechęcenie dla spełnianych czynności.

Chcąc wyrobić w dziecku szereg nawyków, musimy dobierać odpowiednie ćwiczenia według stopnia trudności i kolejno je z dziećmi przerabiać. Nie możemy jednocześnie wszczepiać w dziecko kilku nawyków. Jako rezultat naszej pracy, winno być wyrobienie w dziecku poczucia odpowiedzialności za zdrowie własne i współtowarzyszy.

Oto są najważniejsze wymagania programu nauczania dotyczące zajęć z zakresu kultury życia codziennego.

Chcąc osiągnąć wskazane przez program wyniki pracy, musimy stworzyć odpowiednie warunki.

Wytworzenie warunków, sprzyjających pracy wychowawczej zależy w pierwszym rzędzie od należytego ustosunkowania się nauczyciela do istoty zagadnienia.

W naturze dziecka wstępującego do szkoły, tkwi jeszcze silnie instynkt naśladowania osób

starszych, a zwłaszcza nauczyciela, którego obdarza pełnym zaufaniem i szacunkiem. Dlatego też my, wychowawcy musimy pod każdym względem świecić dziecku przykładem. A więc jeśli chcemy, by wychowankowie nasi byli czyści, schludnie ubrani, umieli zachować ład i porządek w najbliższym otoczeniu, musimy sami pilnie przestrzegać zasad higieny w życiu codziennym. Zajęcia z zakresu kultury życia codziennego zmierzają do wyrównania braków kulturalnych środowiska. Musimy za tym te braki poznać, a dopiero wówczas możemy przystąpić do ułożenia planu naszej pracy wychowawczej.

Nie mniej ważnym warunkiem osiągnięcia pożądanych rezultatów pracy przy organizacji zajęć z zakresu kultury życia codziennego jest zaopatrzenie szkoły w odpowiednie urządzenia higieniczne. Ministerstwo W. R. i O. P. w okólniku zamieszczonym w Dz. U. z r. 1923 Nr 6, poz. 45 poleca, aby każda szkoła posiadała ustęp, urządzony w miarę możności zgodnie z wymaganiami techniki i higieny.

Okólnik Min. W R i O. P. z dnia 15.IV 1925 r. L. 2893/25 porusza sprawę zaopatrzenia lokali szkolnych w odpowiednie naczynia do mycia rąk oraz w aparaty do picia wody.

W okólniku Min. W. R i. O. P. Dz. U. z r. 1924 Nr 19, poz. 146 omówiona jest sprawa natrysków szkolnych.

Wymienione przeze mnie okólniki oraz szereg innych, dotyczących utrzymania czystości w lokalach szkolnych, podniesienie stanu sanitarnego szkół, zwalczanie wszawicy wśród dzieci szkolnych i t. p. Zebrał i wydał O. Kotula w „Podręcznym Poradniku dla kierowników i nauczycieli" (str. 145—164) to też korzystanie z tego Poradnika ułatwi nam pracę nad wytworzeniem w szkole warunków zewnętrznych, sprzyjających organizacji zajęć z zakresu kultury życia codziennego.

Każda szkoła posiada różne możliwości zdobycia środków pomocniczych w prowadzeniu tych zajęć. W szkołach wyżej zorganizowanych nauczyciel nie napotyka na większe trudności, gdyż szkoły te są zazwyczaj należycie zaopatrzone w urządzenia higieniczne. Natomiast my, nauczyciele szkół wiejskich, chcąc zdobyć choćby najprymitywniejsze środki pomocnicze, mamy do pokonania cały szereg trudności.

W pierwszym roku mojej pracy nauczycielskiej dostałam się na kolonię, gdzie trzeba było zorganizować szkołę. Umeblowanie klasy jakie zastałem, była stara tablica i 10 czteroosobowych ławek. Otoczenie szkoły stanowił karczunek polesia, zwały śmiecia i gruzu pozostałe po budowie. Kiedy zwróciłam się do Zarządu Gminy o pomoc finansową, odmówiono mi jej, ponieważ nie przewidziano otwarcia nowej szkoły w tym roku i nie wstawiono w budżecie odpowiedniej sumy na jej utrzymanie. Zdana więc byłam na własne siły.

Wkrótce poznałam swoich wychowanków, gromadę dzieci w różnym wieku, bardzo zaniedbanych pod każdym względem.

Układając plan pracy wychowawczej, na pierwszym miejscu postawiłam doprowadzenie otoczenia szkolnego i dzieci do możliwego stanu kulturalnego. Do współpracy zaprosiłam rodziców dzieci, którzy obok świadczeń na utrzymanie szkoły podjęli się wielu prac jak: karczowanie pni, wywiezienie śmiecia i t. p. Do pomocy przystąpiły i dzieci szkolne. Po oczyszczeniu i zniwelowaniu podwórza założyliśmy przed budynkiem szkolnym ogródek kwiatowy i zasadziliśmy drzewka.

Klasę przystroiły dzieci doniczkami roślin, wycinankami, obrazkami oprawianymi na lekcjach zajęć praktycznych tak, że wkrótce wyglądała dość estetycznie.

Po ukończeniu najpilniejszych prac, zmierzających do podniesienia estetyki otoczenia szkolnego, przystąpiłam do zorganizowania zajęć z zakresu kultury życia codziennego. Środki pomocnicze, jakie na miejscu zdobyłam, były: umywalka, miednica, 2 wiadra, karafka na wodę do picia i szklanka. Ręczniki poszyły dzieci na lekcjach zajęć praktycznych z kawałków szarego płótna, przyniesionych z domu. Realizowanie programu zajęć z zakresu kultury życia codziennego rozpoczęłam od wzbudzania w dzieciach zainteresowania ich odzieżą, obuwiem, sprzętami szkolnymi oraz od wzbudzenia poczucia odpowiedzialności za czystość i porządek wymienionych rzeczy. Pewnego dnia po deszczu zauważyłam, że większość dzieci weszła do klasy z zabłoconymi butami. Korzystając z tej sytuacji, urządziłam z dziećmi krótką pogawędkę. Zwróciłam ich uwagę na wygląd podłogi, a następnie opowiedziałam, jak bardzo ucierpi ich zdrowie, skoro to błoto wyschnie i w postaci pyłu dostanie się do gardła i nosa. Następnie wyszłam z dziećmi przed budynek szkolny i pokazałam jak należy czyścić obuwie z błota, używając starej miotły i wycieraczki. Dzieci tę czynność powtórzyły, i przyrzekły mi, że przed wejściem do szkoły zwrócą większą uwagę na stan swego obuwia. Odtąd do obowiązków dyżurnego należało codzienne sprawdzenie czystości obuwia dzieci przed wejściem do szkoły.

W klasie III ponadto przeprowadziłam ćwiczenia w czyszczeniu obuwia pastą. Dzieci zrazu posługiwały się własnymi szczotkami — pastę zaś zakupiłam z funduszów szkolnych. Z czasem dzieci starsze wykonały szczotki do obuwia na lekcjach praktycznych. Podczas ćwiczeń w czyszczeniu obuwia rozmawiałam z dziećmi o zwierzętach dostarczających skóry,

o pracy garbarza i szewca. Na lekcjach rysunków dzieci tę pracę illustrowały, zaś lekcję śpiewu wykorzystałam do wyuczenia dzieci piosenki o szewczyku.

Tematem następnych lekcyj zajęć z zakresu kultury życia codziennego było utrzymanie w należytym porządku odzieży, oraz właściwe zachowanie się w szatni. Na lekcjach zajęć praktycznych chłopcy ze starszych klas wykonali z drzewa wieszadła, które przybili do ścian korytarza, ponieważ szkoła osobnej szatni nie posiada.

Szereg lekcyj przeznaczyłam na czyszczenie wierzchniego ubrania z kurzu i błota, na przyszywanie wieszaków i guzików oraz na łatanie i cerowanie odzieży. Podczas tych zajęć opowiadały dzieci historie ich ubrań, gawędziły o pracy krawca albo uczyły się piosenek związanych treściowo z powyższym zagadnieniem.

Następnie przystąpiłam do wyuczenia właściwego zachowania się w korytarzu podczas zdejmowania i wkładania wierzchniej odzieży oraz wieszania jej w należytym porządku. Z początku codzień sprawdzałam, w jakim stanie znajduje się odzież dzieci, czy jest właściwie na wieszakach rozmieszczane oraz zwracałam uwagę na zachowanie się dzieci przy zdejmowaniu i wkładaniu odzieży. Z czasem ten obowiązek przejął gospodarz klasy, wywiązując się z niego bardzo dobrze.

Celem zajęć z zakresu kultury życia codziennego jest między innymi wyrobienie w dzieciach czynnego stosunku do przedmiotów z najbliższego otoczenia. Aby ten cel osiągnąć, organizuję co pewien czas wspólne sprzątanie klasy. Dla ułatwienia pracy, dzielę dzieci na kilka grup, którym powierzam spełnianie takich czynności jak: odkurzanie sprzętów szkolnych, spryskiwanie wodą roślin doniczkowych, mycie szyb, wymycie naczyń do picia wody i mycia rąk, zamiatanie klasy i korytarza. Podczas tych czynności wyjaśniam poszczególnym grupom, w jaki sposób mają właściwie wykonać powierzoną im pracę.

Po ukończeniu tych zajęć staram się zwrócić uwagę na wygląd estetyczny klasy, zachęcam je do posprzątania ich izby mieszkalnej po powrocie do domu. W ten sposób staram się wzbudzić w nich czynną życzliwość w stosunku do matki, której one powinny pracę ułatwiać. Czynię również dzieci odpowiedzialnymi za ład i porządek w klasie, która stanowi ich wspólną własność. Przy sprzątaniu klasy lub wycieraniu obuwia z błota dzieci zazwyczaj się brudzą. Wykorzystuję tę sytuację, organizując mycie rąk i twarzy. Zwracam tu uwagę na odwinięcie rękawów, sposób użycia mydła, spłókanie rąk i twarzy, wytarcie się ręcznikiem i doprowadzenie do porządku włosów. Podczas tych ćwiczeń w rozmowie z dziećmi podkreślam, jak olbrzymie znaczenie dla zdrowia ma utrzymanie ciała w należytej czystości oraz zachęcam je do urządzania kąpieli w domu. Wannę może zastąpić balia do prania bielizny — a ciepła woda, kawałek mydła i rękawice uszyte z szarego płótna znajdą się w każdym domu. Te sprawy omawiam również na zebraniu rodziców, zachęcając matki do pomocy dzieciom przy urządzaniu kąpieli w domu.

Jak już zaznaczyłam poprzednio, program w klasie III przewiduje ponadto zdobycie umiejętności nakrywania do stołu, jedzenia i organizowania wspólnych posiłków, opiekę nad szkolną apteczką oraz udzielanie doraźnej pomocy przy lekkich skaleczeniach.

Nauczanie nakrywania do stołu i właściwego jedzenia powinno się wiązać z naturalnymi sytuacjami, jakich niemało nastręcza życie szkolne. Np. wybierając się na wycieczkę do lasu w porze wiosennej, polecimy dzieciom zabrać ze sobą posiłek i na dogodnej polanie zorganizujemy wspólne jego spożycie z uwzględnieniem zasad higieny.

Przed świętami Bożego Narodzenia lub Wielkiej Nocy szereg szkół urządza dla ubogich dzieci choinkę czy też święcone. I tutaj mamy sposobność pouczyć dzieci o właściwym nakrywaniu do stołu, podawaniu i jedzeniu. A wreszcie codzień, podczas dużej przerwy możemy wspólnie z dziećmi spożywać drugie śniadanie. Zwrócimy przy tym uwagę na mycie rąk przed spożyciem posiłku, rozłożenie serwetki, na odpowiednie gryzienie i połykanie pokarmów. Zachęcimy również dzieci do organizowania posiłków u siebie w domu, z zastosowaniem wskazań higieny.

Na aptekę szkolną przeznaczymy małą szafkę wiszącą, którą mogą wykonać starsi chłopcy na lekcjach zajęć praktycznych. Apteczkę szkolną zaopatrzymy w jodynę, wodę Burową, watę, ceratki, oraz bandaż.

Chcąc urządzić pokaz opatrywania rany oraz bandażowania, wykorzystujemy sytuację naturalną jak np. skaleczenie się dziecka podczas zajęć praktycznych. Wówczas, wobec całej klasy obmywamy ranę, jodynujemy ją oraz bandeżujemy. Tematem następnych lekcyj będą ćwiczenia w bandażowaniu, przy czym bandaże przyniosą sobie dzieci z domu. Pouczymy dzieci również o tym, jak należy zaopatrywać różnego rodzaju rany. Na zebraniu rodzicielskim zachęcimy matki do urządzenia w domu apteczki, która odda nieocenione usługi zdrowiu domowników, przy czym opiekę nad apteką obejmą dzieci szkolne.

Nabytki Państwowej Centralnej Biblioteki Pedagogicznej w Równem.

Nabytki w dziale pedagogiki.

Baden Powell. Skauting dla chłopców. W-wa 1938. s. 381. 8746
Bizoń F. Wychowawczy ideał Cycerona. Kat. 1938. s. 35. 9036
Bouchet H. Skauting i indywidualność. Lw. br. s. 271. 8738
Bykowski L. Wycieczki szkolne. Wyd. 2. Lw. 1939. s. 200. 8731
Hufce szkolne. Cz. I. Lw. 1938. s. 186. 8730
Krystosik J. ks. Katechetyka w szkole powszechnej. Pozn. 1938. str. 158. 8747
Niesiołowski A. Koła oświatowo-wychowawcze. Pozn. 1939. s. 476. 8748
Piasecki E. Higiena szkolna. W-wa 1939. s. 40. 9027
Rowid H. Z metodyki wypracowań pisemnych. Lw. 1920. s. 56. 9071
Rychlewicz W. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących. Lw. 1938 s. 260. 8733
Szkło i jego obróbka. Kr. 1936. s. 80. 9081
Śliwiński F. Organizacja szkolnictwa w Polsce współczesnej. Wyd. 3. Lw. 1932. s. 208. 8256
Wasilkowska-Krukowska H. Wychowanie fizyczne i sporty w wieku dziecięcym. Lw. b.r. s. 109. 8743

Nabytki w innych działach.

Adamiecki W. Gospodarcze znaczenie bezpieczeństwa pracy. W-wa 1934. s. 32. 9054
Andradė E. N. — Huxley J. Prosta wiedza. W-wa 1939. s. 535. 8231
Bloch J. Kodeks pracy. Wyd. 4. W-wa 1938. s. XXIV, 835, 358. 8742
Brückner A. Mikołaj Rej. Lw. 1922. s. 104. 9080
Brückner A. Różnowiercy polscy. W-wa 1905. s. 281. 9110
Chałasiński J. Młode pokolenie chłopów. T. I.—IV. W-wa 1938. 8228
Colerus E. Od tabliczki do różniczki. W-wa 1938. s. 359. 8222
Czerny Z. Żywienie zbiorowe. Cz. I. W-wa 1937. s. 131. 9034
Czuwaj, bo i wypadek nie śpi. W-wa 1938. s. 197. 9048
Dąbrowski K. Co o gruźlicy wiedzieć należy. W-wa 1938. s. 73. 9028
Dębicki Z. Podstawy kultury narodowej. W-wa b.r. s. 235. 8772
Dietetyka. Pod red. J. K. Parnasa, F. Malinowskiego, S. Kleina. W-wa 1934. s. 701. 8241
Dworakowski S. Rubież polesko-wołyńska. W-wa 1938. s. 25. 9026
Dzikowski A. Szlifierki. W-wa 1937. s. 104. 9051
Elektrotechnika samochodowa. W-wa 1938. s. 148. 8756
Encyklopedia mała lotnicza. W-wa 1938. s. XVI, 507. 8759
Flach F. Byron. Brody 1908. s. 108. 9097
Gądzikiewicz W. Podręcznik higieny ogólnej. I. II. Kr. 1932/4. s. 200, 192. 8240
Gebethner J. Poprzedniczka romantyzmu. Anna Mostowska. Kr. 1918. s. 84. 9070
Gospodarstwo domowe. Chorzów 1936. s. 275. 9031
Grabowski T. Juliusz Słowacki. T. I, II. Krak. 1812/20. s. 386, 325. 8257
Haecker E. Rzecz o „Płomieniach" S. Brzozowskiego. Kr. 1909. s. 47. 9100
Hecht G. Karaimi. W-wa 1938. s. 40. 8752
Henneberg K. Ogrzewnictwo domowe. Cz. I, II. W-wa b.r. s. 36, 95. 9033
Homolacs K. Wychowawcze znaczenie sztuki. W-wa 1938. s. 36. 8753
Hubert W. Wojny bałtyckie. W-wa b.r. s. 649. 8741
Hulka-Laskowski P. Śląsk za Olzą. Kat. 1938. s. 494. 8227
Hummel H. Odzież robocza i ochronna. W-wa 1937. s. 73. 9052
Iłłakowiczówna K. Scieżka obok drogi. W-wa 1939. s. 336. 8749
Iszora S. Odżywianie dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym. Wilno 1937. s. 237. 9030
Jak otrzymać prawo jazdy. W-wa 1937 s. 66. 8689
Janiszewski T. Społeczna walka z gruźlicą. zagranicą i w Polsce. W-wa 1927 s. 93. 9045
Jeske-Choiński T. Ludzie renesansu. W-wa b.r. s. 143. 8776
Kaczkowski Z. Pieśni z otchłani 1846. Lw. 1920. s. 143. 8780
Kalinowski K. Jak naprawiać i utrzymywać budynki. W-wa 1934. s. 48. 8744
Karaffa-Korbutt K. Ogólna higiena pracy. Kr. 1933. s. 351. 8239
Kieniewicz S. Adam Sapieha. 1828—1903. Lw. 1939. s. 474. 8238
Kirkpatrick F. A. Zdobywcy Ameryki. W-wa 1938. s. 342. 8223
Klaczko J. Wieczory florenckie. Wyd. 5. W-wa 1917. s. 207. 8263
Kleiner J. Słowacki. Lw. 1938. s. 313. 8729
Konopczyński W. Konfederacja Barska. T. I, II, W-wa 1936/8. s. 560, 653. 8226
Kozłowski W. M. Historja filozofii w XIX wieku. W-wa b. r. s 260. 8779
Kridl M. Stosunek Mickiewicza do Lamennais'go w epoce towianizmu. W-wa 1907. s. 52. 9088
Kulczyńska T. — Chrzanowska H. Zabiegi pielęgniarskie. Wyd. 2. Kr. 1938. s. 96. 9061
Kurczewski M. Turcja. W-wa 1936. s. 124. 8235

Kuszner B. Jak pracować bezpiecznie na pile tarczowej. W-wa 1935. s. 54. 9050
Kuszner B. Służba bezpieczeństwa pracy w fabryce i warsztacie. W-wa 1935. s. 80. 9049
Kwiatkowski E. O wielkość Rzeczypospolitej. W-wa 1938. s. 64. 9059
Lehr-Spławiński T. Szkice z dziejów rozwoju i kultury języka polskiego. Lw. 1938. s. 209. 8740
Lwów i ziemia Czerwieńska. Lw. 1938. s. 324. 8221
Łempicki J. Historiozofia Hipolita Taine'a. Kr. 1938. s. 179. 9040
Łopalewski T. Między Niemnem a Dźwiną. Pozn. 1938. s. 234. 8237
Łoś J. Bogurodzica. Lub. 1922. s. 32. 9099
Łoś J. Początki piśmiennictwa polskiego. Wyd. 2. Lw. 1922. s. 544. 8258
Malinowski E. Anatomia roślin. W-wa 1938. s. 334. 8224
Małecki M. Język polski na południe od Karpat. (Spisz, Orawa, Czadeckie, wyspy językowe). W-wa 1938. s. 108. 8754
Meillet A. Zarys gramatyki porównawczej języków indoeuropejskich. W-wa 1919. s. XLVII, 382. 8262
Melanowski W. H. Higiena i ochrona narządu wzroku. W-wa 1936. s. 197. 9046
Miciński T. Do źródeł duszy polskiej. Lw. 1906. s. 181. 9098
Młodzież sięga po pracę. W-wa 1938. s. XVI, 166 zał. 88. 8234
Nauwelaerts L. Nafta potęga ziemi. Lw. 1938. s. 332. 8739
Newlin-Wagner T. Słowacki wobec zagadnienia predestynacji. Kr. 1918. s. 44. 9083
Niemczycki S. Witaminy w świetle obecnego stanu nauki i ich znaczenie dla życia. Lw. 1929. s. 181. 9032
Niemojewska Z. Dziady drezdeńskie jako dramat chrześcijański. W-wa 1920. s. 103. 9072
Nitsch K. Dzisiejszy system głosowy. W-wa 1925. s. 32. 8829
Nowakowski B. Zasady wietrzenia i ogrzewania zakładów pracy. W-wa 1935. s. XVI, 180 9047
Ochorowicz J. Liryczna twórczość poetów. Wyd. nowe. W-wa br. s. 154. 8778
Orzeszkowa E. Dwa bieguny. W-wa 1938. s. 263. 6898
Pamiętniki emigrantów. Ameryka Południowa. W-wa 1939. s. XXV, 488. 8233
Pamiętniki emigrantów. Francja. W-wa 1939. s. XXIX, 702. 8232
Pamiętniki lekarzy. W-wa 1939. s. 678. 8265
Papée S. Henryk Sienkiewicz jako humorysta. Wyd. 2. Lw. 1039. s. 172. 8732
Paradistal S. — Popowski S. Poradnia przeciwgruźlicza. W-wa 1927. s. 111. 9029
Płomieński J. E. Problem pracy w „Przepióreczce" Żeromskiego. W-wa 1826. s. 50. 8827
Podhorski-Okołów W. Kinematograf. Lw. 1938. s. 68. 9101
Porębski E. Technika w życiu codziennym. Pozn. 1936. s. 126. 8745
Prażmowska-Ivánka W. Wczasy ludzi miasta. W-wa 1957. s. 48. 9057
Przybyszewski S. Szlakiem duszy polskiej. Pozn. 1917. s. 176. 8259
Puławski Z. Technika ochrony oczu. W-wa 1937. s. 158. 9053
Rozwadowski J. Ogólne zasady głosowni. W-wa 1925. s. 32. 8828
Rudziński S. Współdziałanie instytucyj ubezpieczeń społecznych w stosowaniu lecznictwa zapobiegawczego. W-wa 1935 s. 80. 9056
Sinko T. Echa klasyczne w literaturze polskiej. Kr. 1923. s. 216. 8765
Sinko T. Wyspiański i Krasiński. Kr. 1920. s. 57. 8766
Słowacja i Słowacy. Pod red. W. Semkowicza T. I. Kraj i ludzie. T. II. Dzieje i literatura. Kr. 1937/8. s. 270. 404. 8751
Służba lekarska w zakładach pracy. W-wa 1937. s. 171. 9055
Srokowski S. Geografia gospodarcza Polski. Wyd. nowe. W-wa 1939. s. 588. 8230
Sterling S. Tezy walki z gruźlicą. Wyd. 2. Łódź 1928. s. 37. 9044
Szniolis A. Studnie i ich ochrona przez zanieczyszczeniem. W-wa 1936. s. 81. 9025
Szorowa J. Pozycja przy pracy i sprzęt do siedzenia. W-wa 1935. s. 71. 9058
Szuman S. Charakter jako wyższa forma przystosowania się do rzeczywistości. Lw. 1938. s. 32. 9038
Szyjkowski M. Dzieje nowożytnej tragedji polskiej. Kr. 1923. s. 343. 8764
Tarnowski S. O „Panu Tadeuszu." Wyd. 2. Kr. 1922. s. 104. 8761
Tarnowski S. Romans polski w początku XIX wieku. Kr. 1871. s. 171-233. 9082
Taylor E. Wstęp do ekonomiki. Cz. I, II. Pozn. 1936/8. s. 190, 165. 9062
Tretiak J. Kto jest Mickiewicz. Kr. 1921. s. 165. 8762
Ujejski J. Byronizm i skottyzm w „Konradzie Wallenrodzie". Kr. 1923. s. 49. 8763
Wańkowicz M. Sztafeta. W-wa 1939. s. XVI, 527. 8229
Wasiutyński W. Między III Rzeszą a III Rusią. W-wa 1939. s. 195. 8750
Weymann S. Cła i drogi handlowe w Polsce Piastowsk.ej. Pozn. 1938. s. 144. 9060
Wielhorski W. Litwa współczesna. W-wa 1938. s. 254. 8236
Witkowski S. Państwo greckie. W-wa 1938. s. 382. 8225
Witos W. Wybór pism i mów. Lw. 1939. s. 382. 8840
Witwicki W. O typach charakteru. W-wa 1939. s. 32. 9037
Włoch W. Polska elegia patryotyczna w epoce rozbiorów. Kr. 1916. s. 133. 9078
Włodek L. Bolesław Prus. W-wa 1918. s. XVI, 351. 8774

Wykowski M. Dźwina i Dzisna. Wilno 1938. s. 103. 9042
Zdziechowski M. Gloryfikacja pracy. Kr. 1921. s. 107. 8767
Zieliński T. Irezyona. Serja I, II, W-wa 1912. s. 171, 131. 8826
Zieliński T. Z ojczystej niwy. Wyd. 2. Zamość 1923. s. 178. 8824

WYDAWNICTWA NOWE i NADESŁANE.

Nakładem Instytutu Teatrów Ludowych ukazały się następujące wydawnictwa z zakresu teatru ludowego: które powinny być wykorzystane przez zespoły teatralne,

„O roku ów...” — widowisko historyczne w 7 obrazach opracował E. Poreda. Poszczególne obrazy mogą być wystawiane na wszystkie uroczystości narodowe i państwowe. Cena zł. 2.50.

„Rocznica” — opracowanie inscenizacyjne obchodu Święta Niepodległości ułożył Z. Kwieciński. Cena zł 1.

„Śleboda” — obraz sceniczny w 4 odsłonach na podstawie dzieł Władysława Orkana opracowała J. Mierzejewska. Cena zł. 1.80

„Serce matki” — opracowania inscenizacyjne utworów literackich dla teatru w świetlicy wiejskiej napisała W. Tropaczyńska-Ogarkowa. Aktualne na „dni matki” Cena zł. 1.80

„Podhale” — obrazek sceniczny w 3 aktach napisała H. Rojówna. Cena zł. 1.80

„Powsinogi beskidzkie” E. Zegadłowicza — dziesięć obrazów scenicznych (ballad) w inscenizacji autora. Nadają się również do czytania zespołowego. Cena zł. 2.50

„Bibliografia ruchu teatrów ludowych w Polsce” (1901—1935) - opracowała M. Łaska. Cena zł. 2.50

„Samorodny teatr w szkole” — rzecz o instynkcie dramatycznym u dzieci i młodzieży napisał Z. Kwieciński. Cena zł. 2.

„Pastorałka” — misterium ludowe w układzie Leona Schillera. Muzyka L. Schillera i J. Maklakiewicza. 2 tomy. Cena zł. 7.

„Teatr Ludowy” — roczniki 1923, 1930, 1931, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938. Cena po 3 zł. za rocznik.

Wydawnictwa powyższe zamawiać można w Instytucie Teatrów Ludowych, Warszawa 22, ul. Reja 9. Konto P. K. O. nr 19.550, w regionalnych Związkach Teatrów Ludowych oraz w księgarniach.

Wyszła z druku książka p. t. **„Zasady organizacji pracy w szkołach powszechnych** w opracowaniu Franciszka Mittka. Nr 371. Cena zł. 6.80. Nakład „Naszej Księgarni” S. A. Warszawa, Świętokrzyska 18. Całość składa się z dziewięciu rozdziałów, a mianowicie:

I. Wpływ warunków zewnętrznych na wyniki nauczania.

II. Organizacja ośrodków zajęć praktycznych.

III. Technika nauczania.

IV. Ocena wyników pracy ucznia,

V. Organizacja klasy jako grupy społecznej.

VII. Organizacje uczniowskie w realizacji programu szkoły.

VII. Współpraca z rodzicami.

VIII Bibliografia opracowana działami do poszczególnych zagadnień.

IX. Dodatek. Wykazy ważniejszych pomocy szkolnych do poszczególnych przedmiotów.

Książka dostosowana została do Statutu publicznych szkół powszechnych i nowych programów nauki i ma charakter wyłącznie praktyczny.

Wydawnictwo „Książnicy-Atlas” Lwów-Warszawa.

J. Piaget: Sąd i rozumowanie u dziecka. Str. 284 Zł. 7.60

Nowa książka dra Jana Piagetta w przekładzie p. Jadwigi Suchodolskiej, stanowi dalszy ciąg jego poprzedniej pracy pod tytułem „Mowa i myślenie u dziecka”. Piaget stawia sobie pytanie: czy myślenie dziecka, różniące się od myślenia człowieka dorosłego zarówno swą treścią, jak i środkami językowego wyrazu nie różni się od niego również strukturą logiczną. Książka zawiera wiele bardzo interesujących przykładów rozumowania dziecięcego zdobytego przy pomocy obserwacji wypytywań i ankiety. Obejmuje ona dzieci w wieku od 7—12 lat.

Mapa Wojewodztwa Śląskiego 1:400000. Nowa ta barwna mapa polityczna jest pierwszym obrazem uwzględniającym powiększenie województwa śląskiego przez obszary przyłączone na Zaolziu oraz w Czadeckim. Nadto mapa ta uwzględnia ostatnie powiększenie obszaru miasta Chorzowa oraz zmiany administracyjne w okręgu węglowym. Daje ona dużą ilość miejscowości oraz wykres kolei i dróg. Jest to wygodna i przejrzysta podręczna mapka województwa.

Mapa Województw Poznańskiego i Pomorskiego 1 : 600000. Bardzo szczegółowe ta wielobarwna mapa obejmuje dwa zachodnie województwa w nowych granicach. Daje ona około 8.000 miejscowości sklasyfikowanych według ilości mieszkańców i charakteru administracyjnego oraz sieć dróg bitych. Prócz granic województwa wprowadzono i granice powiatów, zaznaczono nadto siedziby urzędów gminnych. W nowej karcie mamy wygodną mapę „biurową” zachodniej Polski.

Prenumerata roczna zł. 6, półroczna zł. 3. Nr pojedyńczy 60 gr. Konto P. K. O. Nr 30.365.

Adres Redakcii i Administracji: RÓWNE WOŁYŃSKIE, KURATORIUM.

Drukarnia Samorządowa w Równem, ul. 13 Dywizji 3, tel. 164.